Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 72 (15695) | 1981 оной мартын 27, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

ХҮДӨӨДЭ ГЭР БАЙРА ОЛООР БАРИХА

КПСС-эй XXVI съезд ажалшадай материальна болон оюун бодолой хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар тон харюусалгатай зорилгонуудые хараалаа. Тэрээн дотор гэр байрын барилга, илангаяа хүдөө нютагуудта нимэ барилга эрхилхэ ябадал онсо һуури эзэлнэ. Юуб гэхэдэ, хүдөө ажахын саашанхи түргэн ургалта, эдеэ хоолой программые орон дотороо амжалтатайгаар шиидхэлгэ хадаа тэндэхи хүн зоной ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулгатай, соёлой болон ажаһуудалай эмхи зургаануудые байгуулгатай, гэр байра үргэнөөр барилгатай нягта холбоотой байна бшуу.

Энэ гүрэн түрын ехэ шухала асуудалые хараадаа абажа, манай Коммунис парти болон Совет правительство экономическа болон социальна хараа түсэбүүдые табихадаа, хүдөө нютагуудай шэнжэ шарай хубилгаха, гэр байраар гүйсэд хангаха, социально-соёлой барилга үргэнөөр ябуулха гэжэ заадаг гээшэ. Энэмнай политическэшье, экономическэшье тон ехэ удха шанартай зорилго болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев партиин ЦК-гай октябриин (1980 он) Пленум дээрэ иигэжэ хэлээ бэлэй: «Олон районуудта болбосон түхэлтэй байрануудай, ажаһуудалай ба соёлой эмхи зургаанууд дуталдаһаар, һайн харгы үгы. Эдэ бүгэдэ тогтууритай ажалша коллективүүдые бүрилдүүлгэдэ һаад тойбо татажа, ехэ гээгдэлдэ хохидолдо оруулна». Эдэ гүн удхатай үгэнүүдые олон тоото жэшээгээр батадхажа болоно.

Ушар иимэһээ түрэл партиимнай XXVI съезд дээрэ энэ талаар үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоһо, бүтэмжэтэй, холын хараатай зорилгонууд табигданхай гээшэ.

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэгнэлнүүд» дотор арбан нэгэдэхи табан жэлэй турша бүхыдөө 530—540 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдахаар хараалагданхай. Тэрэ зууураа хүдөө нютагуудта гэр байра барилга үргэдхэхэ талаар онсо хэмжээнүүд абтахаар хараалагдана.

Манай Буряадай республикын партиина, совет болон ажахын органууд хүдөө ажалшадые болбосон түхэлтэй гэр байраар хангаха, һуурин тосхонуудта соёлой ба ажаһуудалай барилгануудые үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха талаар нилээд ехэ хэшээл оролдолго гаргадаг байна. Тиигэжэ олоной оролдолгоор, гүрэн түрын туһаламжаар колхоз болон совхозуудай түбүүд, мүн бусадшье тосхонууд һүүлэй жэлнүүдтэ танигдахаар бэшээр хубилаа.

Бэшүүрэй районой Бага-Куналии гү, али Яруунын районой Тэлимбэ гү, аяар холын Ахын районой Сорог гү, али Захаамин районой Инзагата гү—үргэн Буряад оронноймнай нютаг нуга бүхэндэ мүнөөнэй үе сагай эрилтэдэ гүйсэд зохисомо, болбосон түхэлтэй, үргэн сэхэ үйлсэтэй, үндэр байшангуудтай һуурин тосхонууд бии болонхой гэхэ. Жэшээнь, Бага-Куналиине абаад үзэе. Тосхоной тэг дунда томо гэгшын соёлой байшан баригданхай. Тэндэнь спортын зал, хоёр библиотекэ, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули гэхэ мэтэ хуу бии. Олон квартиратай гэрнүүд олоор баригдана. Шэнэ магазинууд, столово байха. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинат баһал шэнээр баригдаһан. Иигээд байхадань, хүдөөгэй хүн бүхэн өөртөө хэрэгтэй бүхы хэрэглэмжээ байра дээрээ хангуулжа шадаха болоно ха юм. Тиигэжэ эндэһээ зөөжэ ошохо ябадал огто үгы болонхой. Харин иимэ ажахыда ерэжэ, хүдэлхэ дуратай хүн олон байна.

Яруунын Үльдэргэ, Тулдун, Хяагтын Алтай, Хяагтын Адаг, Зэдын Белогорск, Оёор, Захааминай Санага, мүн болон бусад олон хүдөө тосхонууд нимэрхүү байдалтай болоһон байна ха юм.

Гэбэшье хаа хаанагүй адли һайн байдалтай болоо гэжэ баргагүй. Юуб гэхэдэ, зарим газарта ажалшадай гэр байра шэнээр бариха асуудалда хайхарамжагүйгөөр хандажа, эдэбхи үүсхэл гаргахагүй ябадал баһал ушарһаар байна.

Зарим районуудта түсэбэй ёһоор үгтэһэн мүнгэ зөөри бүрэн ашаглагданагүй, барилгын энэ тэрэ материал дутана гэжэ шалтаг бариад, ехэшье оролдолго гаргадаггүй ушарнууд тохёолдоно. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, республикын партиина болон совет органууд бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абаха талаар саг үргэлжэ анхарал хандуулжа байдаг.

Эгээнэй гэршэнь гэхэдэ, һаяхан абтаһан КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй хүдөө нютагуудтахи байрын гэрнүүдэй барилга түргэдхэхэ тухай тогтоол болоно. Тус тогтоолой ёһоор, 1981 ондо колхоз болон совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта, мелиоративна барилгын эмхинүүдтэ хоёр байратай 1130 гэр бариглахаар хараалагдаба. Тиихэдээ хаана, ямар гэр, хэн бариха гэжэ тодорхойлогдонхой. Элдэб министерство болон албан зургаануудта тусхай даабари үгтэнэ.

Тиигэжэ тус гол шухала асуудал шиидхэгдэхэ замда ороо. Гэбэшье энэмнай нилээд ехэшье, орёошье зорилго болоно. Юуб гэхэдэ, нютагай партиина, совет болон ажахын зургаануудай эмхидхэлэй, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулаагүй, барилгын материалнуудаар саг соонь хангаха, барилгашадай кадрнуудые бэлдэхэ талаар бүтүүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абаагүй һаань, тэдэнэй түсэб дүүргэгдэхэнь бэрхэтэй. Энээниие ойлгохо хэрэгтэй.

Мүнөөсэл шэнэ барилга хүлеэхэ бэшэ, харин бии байгаа байрын гэрнүүдые заһабарилха, болбосон түхэлтэй болгохо талаар ажахын хүтэлбэрилэгшэд хэмжээ абаха уялгатай. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй Бар, Хяагтын Ехэ-Нуга тосхонуудта олохон гэрнүүд эзэгүй, сонхо, үүдэнииинь эбдэрһэн байна бшуу. Иимэ байдалтай эбсэжэ болохогүйнь ойлгосотой ха юм.

Байгша табан жэлдэ хүдөө нютагуудта байрын гэрнүүдэй барилга эрид үргэдхэхэ талаар тусхай хэмжээ абаха гээшэ онсо удха шанартай хэрэг болоно. Эндэ партиина, совет болон ажахын органуудай үүргэ айхабтар ехэ. Хамтаржа хамтаржа гэр байра бариха ябадалые үргэнөөр хүгжөөхэ, мүнөөнэй һайн проектээр барилга хэхэ, тэрэнэй шанар янзыень нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй болоно. Ушар иимэһээ «...гэр байра ашаглаха болон һайнаар барижа байха хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүдтэ тон шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй». — гэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй үгэнүүдые мартажа болохогүй.

Хүдөөгэй ажалшадые һайн гэр байраар хангаха гээшэ манай оронуой социально-экономическа гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. тэрэ партиин табиһан эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ арга нүхэсэлнүүдэй шухала хубинь мүн гэжэ хүн бүхэн ойлгохо зэргэтэй. Һайн гэр байрын үгы һаа, ажалша хүнэй олдохонь, ажал хүдэлмэриинь урагшатай байхань лабтай бшуу.

Тиимэ хадаа партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ хүсэ ехэтэ түлхисэ оруулха зэргэтэй.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР Е. И. ПУТИВЕЦТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АРТИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Театральна искусствын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Гүрэнэй орос драмын театрай артист, Буряадай АССР-эй габьяата артист Путивец Евгений Ивановичта Буряадай АССР-эй арадай артист гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной мартын 23.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХАРАА ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

«Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажаллаха» гэһэн уряа доро БАМ-ай Буряадай участогай 135-дахи колоннын коллектив хүдэлнэ. Тус коллектив дотор даабаряа дүүргэлгүй, ажалай журам эбдэлэг хүдэлмэришэд үгы юм. Хүдэлмэришэдэй хаба шадалаа гамнангүй ажаллаһан дээрэһээ, һара, квартал бүриин даабари үлүүлэгдэнэ. Арбадахи табан жэлэй даабариһаа гадуур 842 мянган түхэригэй барилга хэжэ, партиин XXVI съездые ажалай ехэ бэлэгтэйгээр угтаа һэн.

Оньһожоруулагдамал 135-дахи колоннын хүдэлмэришэд Лэнэ мүрэнэй эрьеһээ Витим мүрэн хүрэтэр авто-харгы барилсаа, 91 километр утатай түмэр замай далан бэлдэжэ, эрхим сэгнэлтэтэйгээр ашаглалгада тушаагаа бэлэй. Туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхажа, үдэр бүри үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө коллектив тэмсэнэ.

—Байгша ондо 2 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаритайбди. 22 километр утатай түмэр зам табиха түсэб табигданхай. Жэлэй эхинһээ 8 километр түмэр замай далан ашаглалгада тушаагаабди. Урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлхэшье байхабди, —гэжэ колоннын партийна организациин секретарь Н. Н. Красовская мэдүүлнэ.

Тус колоннын жолоошод авто-харгы, түмэр замай далан бэлдэхэ даабаряа ходо-лоо үлүүлнэ. Колоннын 2-дохи участогай хүдэлмэришэд Витим мүрэнэй эрьеһээ Кодарай хаданууд тээшэ авто-харгы барижа эхилбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ДАХЯАД ШАЛГАРБА

КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоһон Сультим-Жамсо Цыренов «Улаан-Туяа» совхозой түрүүшүүлэй нэгэн байһан тула дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Тодорхойлбол, үнеэн бүриһөө тугал абажа, даалгагдаһан малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые хоногой 600—700 граммаар дээшэлүүлхэ зорилго хараалаа бэлэй. Мүнөө энэ нүхэр 470 гаран үхэр харууһалдаг юм. Үнгэрһэн һарын мүрысөөнэй дүн согсолходо, малаа шадамараар таргалуулһан байжа, тэрэ дахяад шалгарба.

Д. ШИРАБОН

Яруунын район.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

«БАМтоннельстрой» управлениин 2-дохи автобазын жолоошод үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 170 мянган тонно ашаа зөөһэн байха юм. Автобазын жолоошод Хойто-Муяын тоннелиин барилгада хэрэгтэй ашаа зөөжэ, хамтын хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулна.

Жолоошод арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ оролсоод, үдэр бүриингөө даабариие үлүүлхын тула тэмсэнэ. Бэрхэ жолоошод Н. Я. Бурдуковский, А. С. Григораш, А. Н. Голых, бусад даабаряа 115—120 процент дүүргэжэ, бэшэндээ үльгэр жэшээ харуулна.

К. КЛИМЕНТЬЕВ.

1080 ЦЕНТНЕР МЯХАН

Дээдэ-Тайлсын совхоз гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб мартын нэгэндэ үлүүлэн дүүргээ һэн. Түсэбһөө гадуур 220 центнер мяха гүрэндөө тушааба.

Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь—декабрь һарада шахан таргалуулха гүүртэнүүд эмхидхэгдэжэ, буруу хашарагууд һайнаар шахагдаа. Энээнэй ашаар январь—февраль һаранuудта гүрэндэ тушаагдаһан мал таргалжа, тус бүреэ 350—400 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаа. Эрхим һайнаар малаа харууһалһан А. Абрамов, В. Филиппов, И. Яковлев, Г. Башкирова болон бусад малшадай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлэн эрхимлээ.

Д. НАЙДАНОВ.

Хори.

ҮЛҮҮЛЭЭ

Хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон «Ахын районой «Коммунизм» колхозой хонишод шэнэ амжалта туйлаһан тухайгаа мэдээсэбэ. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор, байгша ондо 1000 хурьга абажа түлжүүлхэ даабаряа 200 толгойгоор үлүүлэн дүүргээ.

Тус ажахын түрүү хонишон Федор Бадмаевич Габанов 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаха зорилго хараалһан юм. Тиин һүүлэй дүнгөөр 400 эхэ хониинһоо 440 хурьга түлжүүлжэ байна.

О. БАЛДАНОВА.

Надежда Степановна Попова «Жилгражданстройн» нэгэдэхи барилга-хабсаралгын управлениндэ шэмэглэн гоёогшоор олон жэл соо амжалтатай ажаллажа байдаг. Энэ хугасаа соо тэрэ олохон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һурган хүмүүжүүлээ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурган хүмүүжүүлэгшэ Н. С. Попова залуу хүдэлмэришэн К. Яковлеватай.

М. СУТУРИНАЙ фото.

КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ—20 ХОНОГ СОО

Манай малшад шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө габшагайгаар ажаллажа, амжалтануудые туйлажа эхилээ.

Дүй дүримтэй бэрхэ малшан Бимба Тарбаевич Шарапов өөрынгөө нүхэр Валентинатаяа Хаал гэжэ газарта эрэ хашарагуудые харууһалдаг юм. Нёлондо тэдэнэр хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдөө дунда зэргээр 800—900 граммда хүргэһэн байна. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ 148 үхэр шахаһан юм. Үнгэрһэн январь һарада энэ гүүртын үхэрнүүд мяханай комбинадта тушаагдажа, тэдэнь тус тустаа дундаа зэргээр 333 килограмм шэгнүүртэйгээр абтажа, байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэхэ арга олгобо. Эдэ малшадай ажаллаһанай ашаар жэлэй эхинһээ хойшо 728,4 центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктда тушаагдажа, кварталай түсэб 112 процентдэ хүргэгдөө.

Г. САНЖИЕВ,
Улаан-Үдын районой «Заветы Ильича» совхозой парткомой секретарь.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

СССР-эй МАЛ АЖАЛАЙ БОЛОН ТЭЖЭЭЛ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН, МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН МИНИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Мал ажалай болон тэжээл үйлэдбэрилгын техникэ бүтээхэ талаар түсэбтэ арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Гонтарев Алексей Ивановичые — «Бурятфермmаш» үйлэдбэриин нэгэдэлэй механо-хабсаралгын слесарь.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР

Мельникова Мария Евстафьевнае — «Бурятферммаш» үйлэдбэриин нэгэдэлэй механо-хабсаралгын хүдэлмэриин слесарь.

Твердохлебов Николай Антоновичые — «Бурятферммаш» үйлэдбэриин нэгэдэлэй хэбшэн.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Баранников Валерий Михайловичые —«Бурятферммаш» үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Гашов Анатолий Михайловичые — «Бурятферммаш» үйлэдбэриин нэгэдэлэй электро-гагнуурша н.

Крупенникова Лариса Константиновнае — «Бурятферммаш» үйлэдбэриин нэгэдэлэй мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной мартын 10.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

СССР-эй ГРАЖДАН АВИАЦИИН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Авиацяар ашаа зөөлгөөр, арадай ажахыда авиаци хэрэглэлгээр, авиационно шэнэ техникэ ашаглалгаар түсэбтэ арбадахи табан жэлэй даабаринуудые, социалис уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Бартанов Филипп Иннокентьевичые — бортовой механик.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Кузьмин Григорий Ефремовичые — автобазын начальник.

Попов Михаил Серафимовичые — онгосын командир.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН II ШАТЫН ОРДЕНООР

Мухин Леонид Николаевичые — вертолёдой командир.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Бухальцева Вера Сергеевнае — ашаа зөөхэ албанай хэлтэсэй начальник.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Доржиев Александр Бадмаевичые — тракторист.

Предтеченский Сергей Алексеевичые — авиационно техник.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1981 оной мартын 10.

ЯДЕРНА ШЭНЖЭЛГЭНҮҮДЭЙ НЭГЭДЭМЭЛ ИНСТИТУДАЙ ЭРДЭМТЭД, ИНЖЕНЕРНҮҮД, ХҮДЭЛМЭРИШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДТА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Танай коллективэй ажабайдалда болоһон ехэ үйлэ хэрэгээр—Ядерна шэнжэлгэнүүдэй нэгэдэмэл институдай эмхидхэгдэн байгуулагдаһанһаа хойшо 25 жэлэй ойгоор Таанадые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Мүнөөнэй эрдэм наукын гол шухала, ехэ ерээдүйтэй шэглэлдэ уласхоорондын научна эмхиин—институдай хүдэлмэриин дүй дүршэл бодото ба политическэ тон шухала удха шанартай байна. Дубна научна томо ехэ түб боложо, арбан нэгэн социалис оронной түлөөлэгшэд тэндэ адли тэгшэ эрхэтэйгээр, ашa үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Тиин 25 жэлэй турша соо амгалан байдалай ашa туһада ядерна физикын асуудалнуудые шэнжэлэн, аха дүү оронуудтахи ядерна шэнжэлгэнүүдые хүгжөөлгэдэ нүлөөлэн, нэгэдэмэл институт эрдэм наукада социалис харилсаа холбооной ямар шухала, үрэ түгэс удхатай байһые бодотоор харуулна.

Институдай эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй зохёоһон научна нээлтэнүүд, зохёолгонууд ядерна физикын талаар гүнзэгы ехэ хүдэлмэри бэелүүлгэдэ коллективэй нэрэ хүндые дээшэлүүлһэн байна.

Гүнзэгы удхатай үндэһэн шухала асуудалнуудһаа гадна, атомна энергетикэдэ, медицинэдэ, биологидо ба эрдэм наукын, мүн арадай ажахын бусад һалбаринуудта ехэ удха шанартай зорилгонуудые институт амжалтатайгаар шиидхэнэ.

Советскэ Союзай ба аха дүү социалис оронуудай бусад эмхинүүдтэй хамта институдай эрдэмтэд, инженернүүд болон хүдэлмэришэд зарядтай частицануудай өөрсэ шухаг ускорительнуудые, импульснэ атомна реакторнуудые, ядерна эрдэм наукые шэнэ нээлтэнүүдэй орьёлдо гаргаһан туршалгын бусад түхеэрэлгэнүүдые зохёон байгуулаа.

Дүршэл шадабарита мэргэжэлтэдые һурган бэлдэлгэ халаа институдай коллективэй онсо габьяа болоно. Социалис оронуудһаа ерэжэ, Дубнада урган гараһан эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд теоретическэ ба туршалгын ядерна физикэдэ горитой хубитаяа оруулаа, эдэнэй хүдэлмэри дэлхэй дээрэ үргэнөөр мэдэрэгдээ.

Ядерна физикые хүгжөөхын ашa туһада Ядерна шэнжэлгэнүүдэй нэгэдэмэл институдые хүгжөөлгэдэ, аха дүү социалис оронуудай научна үргэн ехэ харилсаа холбоондо Советскэ Союз али бүхы нүлөө хэлбэришэгүй үзүүлдэг байгаа, мүнөөшье үзүүлнэ.

Институдай интернациональна коллективэй саашадаашье амжалтануудые туйлажа, социалис оронуудай эрдэм, техникые хүгжөөхэ, дэлхэй дээрэ шахардуу байдал һуларуулгые бэхижүүлхэ, эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулха байһандань найданабди. Энэ халаа КПСС-эй XXVI съездын, социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай съезднүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ шухала алхам болохо байна.

Хүндэтэ нүхэдүүд, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай, зохёохы шэнэ амжалта туйлахыетнай Таанадта хүсэнэб.

Л. БРЕЖНЕВ.

ХАМТЫН ШЭНЖЭЛГЭНҮҮД

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Нүхэд Коваленок, Савиных, Джанибеков болон Гуррагча гэгшэдһээ бүридэһэн уласхоорондын экипаж «Салют-6» — «Союз Т-1» — «Союз-39» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ хоёрдохи үдэрөө хүдэлжэ байна.

Мартын 25-да үнгэргэгдэһэн медицинскэ шэнжэлгэнүүд дэгдэн хөөрэлгын үедэ хүнэй бэе махабадай дадалгын онсо шэнжэнүүдые шэнжэлгэдэ зорюулагдаһан байгаа. Иимэ зорилготойгоор Владимир Джанибеков, Жүгдэрдэмидиин Гуррагча элдэб туршалгануудые хэбэ.

Советскэ Союзай болон Монголой Арадай Республикын эрдэмтэдэй зохёоһон аппаратуры хэрэглэжэ, замбуулинай тула гэрэлые шэнжэлхэ туршалгые комплекс дээрэ эхилбэд.

ПАРТИИН ХҮСЭТЭЙ ҮГӨӨР

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые совет хүн бүхэндэ ойлгуулха, партиин хараа түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ партиина халуун үгөөр ажалшадые элсүүлхэ гээшэ «Знание» бүлгэмэй 3 миллион хүнһөө бүридэһэн лекторнүүдэй хүндэтэй, харюусалгатай уялга мүн.

«Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ академик Н. Г. Басовай элидхэл дотор, «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй ба РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй нэгэдэмэл пленумдэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд соо энээн тухай дурсагдаа. Тус пленум мартын 25-да Москвада болобо.

Ороной коммунистнуудай хуралдаанай дүнгүүд болон тэрэнэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлһэн бүлгэмэй эмхинүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Лекторнууд арбан нэгэдэхи табан жэлдэ гүрэнэй экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые гүнзэгыгөөр тодорхойлхо, ажабайдалай совет шэнжые, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые тодо хурсаар харуулха, КПСС-эй гадаадын политическэ ажал ябуулгые үргэнөөр ойлгуулха ёһотой.

Пленумдэ хабаадагшад дутуу дунданuудые нарииаар хаража үзэһэн, лекционно пропагандые һайжаруулха арга боломжонуудые элиршэлһэн, тэрэнэй ашаг үрэ болон шанарые дээшэлүүлхэ арга замуудые тодорхойлһон байна.

* * *

Олоной хабаадалгатай ниитын энэ эмхиин 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй эдэбхитэдэй суглаан энэ үдэр болобо.

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар үрэ түгэс ажал ябуулһанайнь түлөө РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум энэ бүлгэмые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаһан байгаа. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. И. Кочемасов энэ хүндэтэ шан барюулба.

Мүнөө бүлгэмэй бүридэлдэ 2 миллион шахуу лектор. 80 мянга шахуу эхин эмхи нэгэдэжэ ороно гэжэ суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. 24 мянга шахуу арадай университет республика дотор хүдэлнэ. Эдэнэр хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлгэдэ, түрүү дүй дүршэл, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын туйлалтануудые дэлгэрүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулна. Лекционно пропагандын үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ.

(ТАСС).

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ

П Р И К А З

1981 оной мартын 27. № 79. Москва хото.

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБАТАДЫЕ 1981 ОНОЙ АПРЕЛЬ—ИЮНЬ ҺАРАНУУДТА СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДҺЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ЭРХЭТЭДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ ниитын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй Хуулитай зохилдуулан, **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзороо 1981 оной июниин 1 болотор дүүргэхэ сэрэгэй албатадые 1981 оной апрель—июнь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдһээ запаста табиха.
2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаһантай дашарамдуулан, тус приказай нэгэдэхи пункттай зохилдуулжа, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наһатай болоһон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй эрхэтэдые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаһан болзоройнь дүүрэһэн аха наһанай эрхэтэдые Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.
3. Энэ приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрилинуудта, корабльнууд дээрэ соносхохо.

СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал **Д. УСТИНОВ.**

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ҺУРАЛСАЛ

КОММУНИС ЁҺО ЗАНШАЛ ШУДАЛНА

Хоринн районой гэгээрэлэй таһагай дэргэдэ партийна һуралсалай «Ленин, КПСС коммунис ёһо заншал тухай» гэһэн дээдэ шатын теоретическэ семинар хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ. Тус семинарта гэгээрэлэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд, инспекторнууд, методистнууд, мэргэжэлтэд — түүхэшэд, филологууд, математигууд болон биологууд һуралсадаг. Энэ семинарые баян дүршэлтэй пропагандист В. В. Федоров хүтэлбэрилдэг. Эдэ жэлнүүдэй туршада семинарай программаар коммунис ёһо заншалай дүүрэн курс тэдэнэр шудалан гараа.

Һүүлшын хэшээл дээрэ «Социалис ажабайдалай ёһо заншалай үндэһэнүүд» гэһэн темээр семинарта хабаадагшадтай нилээд туһатай хөөрэлдөөн болоо.

Энэ темээр гэгээрэлэй таһагай инспектор Е. С. Смородникова удха түгэлдэр реферат бэшэжэ, тэрэнэй үндэһөөр үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ совет общестбын таһаршагүй нэгэдэл, СССР-эй олон үндэһэ яһанай арад түмэнэй эбдэршэгүй хани барисаан, совет патриотизм болон пролетарска интернационализм, оюун ухаанай ба бар хүсэнэй ажалай хоорондохи, хото хүдөө хоёрой хоорондохи нилээд илгаае жэгдэрүүлхэ тухай хэлээ. Мүн юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта, һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаануудта ажалда үнэхөөрөө коммунис ёһоор хандалгые, абари зангай болбосорол болон ариг сэбэрэй дадал үхибүүдтэ олгон хүмүүжүүлхэ тухай хөөрөө. Гансал хара амяа хараха, ажабайдалдаа хубиингаа хэрэг баримталха ябадалай зарим ушарта дайралдадаг тухай, энэ дутуу дундануудтай һургуулиин партийна болон профсоюзай организацинуудай яажа тэмсэл ябуулдаг тухай, мүн «Зохёохы ёһоор ажалладаг багшаһаа, зохёохы ёһоор ажалладаг коллектив болотор» гэһэн багшанарай хүдэлөөн тухай хөөрөө.

Удаань пропагандист В. В. Федоров «Социалис ажабайдалай шэнжэ шанар» гэһэн диафильм харуулаа.

Тиигээд семинарта һуралсагшад һанал бодолоороо хубаалдаа.

Ажабайдалай эдэбхитэй хараа бодол болбосоруулан бүрилдүүлхэ тухай һуралсагша Н. Т. Доржиева һайнаар хөөрөө. Тиихэдээ ажабайдалай эдэбхитэй хараа бодолой гол үндэһэниинь научна марксизм-ленинизмын үзэл суртал болоно гэжэ онсолон тэмдэглээ. Тиин, хубиин болон ниитын аша туһые зүбөөр ойлгон зохилдуулха, һанал бодол болон ажал ябуулгань, үгэ болон хэрэгүүдынь нэгэн байжа, алгасалдахагүй һотой гээд сорсолоо.

Һуралсагша Н. Н. Стальпетрушкина ёһо заншалай талаар Конституцяар тогтоогдоһон үндэһэнүүд тухай, шэнэ Конституци дотор бэшэгдэһэн СССР-эй эрхэтэдэй үргэн эрхэнүүд тухай тоб байса тодо һонороор аад, дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Байра абаха, бэеынгээ элүүрые хамгаалуулха, соёл болбосоролой баялигуудые ашаглаха, гүрэнэй хэрэгүүдые эрхилхэ хэрэгтэ хабаадаха эрхэнүүд хадаа совет социалис гүрэнэй энхэргэн һайхан үүргэтэйе харуулна бшуу. Тиихэдээ район доторой һургуулинуудта элүүрые хамгаалха эрхэ яажа бэелүүлэгдэнэб гэһэн тодорхой жэшээнүүдые харуулаа. Тиин жэл бүхэндэ 20 гараи багшанар курорт болон санаторинуудта, 30-аад хүн амаралтын байшангуудта, 40 гаран үхибүүд республикын пионерскэ лагерьнуудта бэеынгээ элүүрые һайжаруулдаг болонхой.

Пропагандист В. В. Федоров түгэсхэлдэнь КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха тухай асуудалда онсо анхарал хандуулба.

Теоретическэ семинарай хэшээл үзэл сурталай үндэр хэмжээндэ үнгэрөө. Һурагшад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа, ойлгожо абаһан эрдэм мэдэсээ залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ ажал дээрээ хэрэглэхэ шухала гэжэ КПСС-эй райкомой партийна гэгээрэлэй кабинедые даагша Т. Г. Балчинова тэмдэглэбэ.

Ж. БАДМАЕВ, хүдөө бэшэгшэ.

Хори.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ХЭШЭЭЛ

Хандагайн леспромхозой клуб. Эндэ Дээдэ-Тайлсын, Үдын совхозуудай, Хандагайн леспромхозой, энэ кустда оршодог промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай залуу коммунистнууд сугларба. Залуу коммунистнуудай кустовой һургуулиин ээлжээтэ хэшээл боложо, «КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд ба партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар залуу коммунистнуудай дүүргэхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев элидхэл хээ.

КПСС-эй райкомой секретарь Б. Д. Чимитов «Кандидатска стаж — партида орохоёо хүсэгшын политическэ болон ажал хэрэгэй шэнжэ шанарые элирхэйлхэ шалгалта мүн» гэһэн асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

КПСС-эй Программа ба Устав дотор табигдаһан гол эрилтэнүүд тухай КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша А. Ж. Абидуев залуу коммунистнуудта хөөрөө.

Иимэ асуудалнуудтайгаар залуу коммунистнуудай һургуулиин хэшээлнүүд Хүрбын совхозой парткомой зэргэдэ (Тээгдэ), Хоринск поселогто боложо үнгэрөө.

Гол элидхэлнүүдэй һүүлээр хэшээл бүхэндэ парткомуудай секретарьнар залуу коммунистнуудтай ябуулдаг хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө. Эдэ хэшээлнүүдтэ партиин үнинэй гэшүүд уригдаһан, тэдэнэр залуу нүхэдтөө һайн һайханиие хүсэһэн байна.

А. ЖИМБЕЕВ.

Манай газетын штатнабэшэ фотокорреспондент Д. Нимаевай буулгаһан энэ зураг дээрэ Ахын районой «50 лет Октября» совхозой түрүү жолоошон Дамба Ринчинович Чимитцыреновые харанат. Тэрэ арба холо гаран жэлэй туршада түрэл ажахыдаа таһалгаряагүй хүдэлхэ зуураа, ажал дээрээ һайн амжалтануудые туйлажа, нютаг нугадаа хүндэтэй болонхой. Д. Р. Чимитцыренов КПСС-эй райкомой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамота, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байна.

ҺАЙНААР АШАГЛАХА

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Хүдөө ажахын үйлэдбэриин техническэ хэрэглэмжэ хангаха СССР-эй Гүрэнэй комитедэй предприятинууд ба организацинуудай шиидхэхэ зорилгонууд Москвада болоһон эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Хүдөө ажахые оньһожоруулгын, электрижүүлгын талаар ажахынууд хоорондын нэгэдэлнүүдые олоор эмхидхэһэн Молдавиин ССР-эй, Ставрополиин хизаарай Красногвардейскэ районой ба бусад нютагуудай дүй дүршэлые үндэһэ болгон, техникын харууһа, хэрэглэмжэ хангаха шэнэ формонуудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Л. И. Хитрунай элидхэл дотор тэмдэглэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонор З. Н. Нуриев, А. К. Антонов, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанар В. А. Карлов, И. И. Сахнюк, СССР-эй министрнүүд В. А. Месяц, А. А. Ежовский, К. Н. Беляк, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэдэй суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаа.

(ТАСС).

ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

ОШ. Ваткенскэ районой ажахынууд Киргизиdэ түрүүлэн хабарай тарилга дүүргэбэ. Районой механизаторнууд хабарай тарилгые оройдоол табан үдэр соо түгэсхэһэн байна. Таряашад түрүү технологи хэрэглэжэ, хүдэлмэриингөө болзорые хоёр дахин хороогоо. Хүдөө ажахын бүхы техникэ хоёр халаанаар, ипатовска аргаар хүдэлбэ.

Хадата нютагай бүхы ажахынууд хабарай тарилгаяа эрхим һайн, богони болзорто дүүргэхые шармайн оролдоно.

ЕРЕВАН. Арменидэ эртын хартаабха тарилга урда урдын жэлнүүдэйхиһээ арбан үдэрөөр урид дүүргэгдэө. Арарат нугын голой тусхай шэглэлтэй ажахынууд энэ жэлдэ 20 мянган тонно эртын хартаабха тарижа ургуулхые хараална. Энэнь түсэбһөө һураггүй ехэ юм.

БЕЛГОРОД. Үглөөгүүртээ хүйтэн байгаашье һаань, областиин механизаторнууд намарай ургасада нэмэлтэ тэжээл оруулха арга олоһон байна.

Мартын 23-най байдалаар тэдэ түрүүшын зуугаад мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулба. Губкинсна, Шебекинскэ, Белгородско районуудай түрүү ажахынууд бүхы талмай дээрэ энэ хүдэлмэреэ дүүргэээ.

Хүдөө ажахын авиациин самолёдууд таряашадта туһална. Хабарай тарилгын эхилтэр энэ жэлдэ 453 мянган гектар талмайе ээлдэг намарай тарилгын бүхы полинуудта үтэгжүүлгэнүүдые оруулжа дүүргэхые шиидэнхэй.

ГРОЗНЫЙ. Чечено-Ингушай таряашад хартаабхаяа трижа захалба. Энэ жэлдэ хартаабхын талмай нилээд үргэдхэгдөө. Газарай ашаг үрые дээшэлүүлхын тула эдэнэр бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Эрдэмтэдэй дурадхалаар һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн газарай хүрьһэндэ хартаабха һуулгаха шэнэ арга хэрэглэжэ, «Экажевский» совхозой хартаабхашад үнгэрһэн жэлдэ 100 гектарай талмайн ургасые гурбанай нэгэ шахуу хубяар дээшэлүүлһэн байха юм. Мүнөө үрэжэлтэ газарай бүхы 600 гектарта түрүү аргаар тарилга хэбэ. Энээнэй ашаар гектар бүриһөө даабариһаа гадуур 40 центнер нэмэлтэ ургаса хуряахые шиидэнхэй.

ТАМБОВ. Областиин ажахынуудай ажалшад газар таряалангайнгаа гектар бүхэнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо эдэнэр байгша ондо хүдөө ажахын элдэб ургамалнуудай таригдаха полинууд дээрэ 2 миллион тонно нютагай үтэгжүүлгэнүүдые гаргаба. Хабарай тарилгын эхилтэр үшөө ехэ үтэгжүүлгэ хээрэ гаргаха юм. Хаа хаанагүй эмхидхэн байгуулагдаһан оньһожоруулагдамал томо ехэ отрядууд энэ хэрэгые бэелүүлнэ. Эдэнэр Жердевскэ, Знаменска, Первомайска болон бусад хэдэн районуудай колхоз, совхозуудта үтэгжүүлгэ ехээр зөөжэ гаргана.

(ТАСС).

МЕЛИОРАЦИ БА УРГАСА

ГЕКТАРАЙ ХҮСЫЕ НЭМЭЭХЭДЭ

Партнимнай XXV съездын шиидхэбэреэр хүдөө ажахыда мелиоративна хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, газар таряалан болон нуга сабшалангай үрэжэлые эрид һайжаруулжа, горитойхон ургаса абадаг болохо тушаа ехэ зорилгонууд хараалагдааһэн. Энэ хойшолуулашагүй зорилгые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула манай Сэлэнгын районой колхоз болон совхозууд яһала оролдолго гаргаа, гарганашье. Энэ талаар илангаяа Кировэй нэрэмжэтэ совхоз арбадахи табан жэлэй хугасаада бага бэшэ амжалтануудые туйлаа. Сабшалан һайжаруулха талаар районой ажахынуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ совхоз удаа дараалан гурбадахи жэлээ түрүү һуури эзэлэн ябана. Тээсгэн болоһон районой үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ 1980 оной дүнгөөр Харганаагай ажахыда сабшалан эрхилхэ талаар шалгарһанайнь түлөө дахинаа КПСС-эй Һоркомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа юм. Тус совхозой сабшалан харууһалагшадай мелиорациин аша туһаар үбһэ ногооной ургасые хайшан гээд эрид дээшэлүүлһэн тушаа, ажалайнь дүршэл тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

ОНШЫЕНЬ ОЛОЖО ШАДАА

Арба гаран жэлэй саада тээ нуга сабшалангай ургаса тушаа шангахан хөөрэлдөөнэй болоходо энэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд али болохоор зэмэлэгдэдэг бэлэй. Энэшье уг үндэһэтэй байгаа. Байгаалиингаа ехэ баялигые — нуга сабшалангаа муусa хэрэглэдэг, гектар бүриһөө оройдоол 8—10 центнер үбһэ хуряадаг һэн. Саашадаа иимэ байдалые тэсэхээр бэшэ байһаниинь ойлгосотой болоо.

1966 оной май һарада болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум газарай үрэжэлые мелиорациин аргаар дээшэлүүлхэ тогтоол абаһан байгаа. Эгээл энээхэн үедэ Кировэй нэрэмжэтэ совхоз байгуулагдаһан юм.

Тэрэ сагһаа хойшо Бухэн, Оронго голнуудые зүбшан нэмжыһэн нуга газарта мелиоративна хүдэлмэри комплексно аргаар хэхэдэ, мүн эндэ уһалууриин системэтэй холбоотой барилгануудые һэльбэн заһахада таарамжатай зохид байһаниие совхозой мэргэжэлтэд обёороо һэн. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, нуга сабшалангайнгаа ехэнхи талмайе мелиорациин хүсөөр үндэһөөрнь шанаржуулан һайжаруулха тушаа олон жэл соо хэгдэхэ түсэб табигдаһан юм.

Холын хараата энэ түсэбэй хэр зэргээр бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһаниие хараад үзөө. 1974 ондо районой «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүсөөр Доодо-Бухэнэй сабшалангай 127 гектарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэжэ захалаа бэлэй. Эндэхи налхи, намагтай, дэгнүүл болдогтой гол газарта адууһа малшье бэлшэхэдэ үрэ багатай байхаһаа гадна, хура бороотой жэлдэ тиишэ малшье оруулхань һанаа зоборитой байдаг һэн. Эгээл малай шабардама эндэхи гол нугада агромелиоративна бага бэшэ хүдэлмэриин дүүргэгдээд, «костер-безостый» гэдэг олон жэлэй ногооной таригдаһанай улаа хойто наһарынь шанаржуулагдаһан участогай гектар бүриһөө дунда зэргээр 19 центнер үбһэнэй хуряагдахада олохон хүнүүд гайхалсаа бэлэй.

Мүн энээнэй удаадахи жэлнүүдтэ Бухэн, Оронго голнуудай ойро тойронхи сабшалан болон бэлшээриин 500 гектарай ехэнхи хубинь үндэһөөрөө һайжаруулагдаа.

Хүсэ ехэтэ мелиоративна техникэ хэрэглэжэ, сайбар хужарлиг, шабартай, дэгнүүлтэй намаглиг газарта һубаг ханаабууд татагдаһан, үлүү шииг нойтониинь хахалагдаад, хүрьһэниинь хахалагдаһан, олон жэлэй ногоонууд таригдаһан байна. Энэ бүхы хүдэлмэриие совхозой ахамад мелиоратор Валерий Базаров хүтэлбэрилбэ.

Нуга сабшалан шанаржуулан һайжаруулха хүдэлмэриин хэгдэхэтэй хамта бүри 1973 онһоо эхилээд, «Бурятремводстрой» трестын Ивалгын ПМК-гай хүсөөр Бухэнэй уһалууриин системэ бүхы дээрээ һэльбэн заһагдажа, шэнэдхэгдэжэ ороо юм. Энэ уһалууриин системын түрүүшын ээлжээнэй заһагдаад, ашаглалгада оруулагдахада 840 га сабшалан уһалагдадаг болоо һэн. Игэжэ намагһаа хатаагдаһан газар нормын ёһоор уһалуулагдадаг болоо бшуу.

Дээрэ дурсагдаһан мелиоративна болон агротехническэ хэмжээ ябуулгануудай аша үрэнь уданшьегүй харагдаа. Хэрбээ энэ совхоз юһэдэхи табан жэлдэ сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 11,3 центнер үбһэ абаһан байбал, харин арбадахи табан жэлэй хугасаада тэрэнээ 18 центнертэ хүргэһэн байна.

Һүүлэй хоёр жэлдэ район дотор, мүн энэшье ажахыда ямар шанга ган гасуурай болоһониинь олондо мэдээжэ. Теэд эдэ жэлнүүдтэ тус совхоз бусадһаа ехэ ургаса абажа байгаа. Эдэ хоёр жэлдэ тус совхоз гектарай 21,3—21,5 центнер үбһэ хуряажа абаһан жэшээтэй.

Ингэжэ энэ совхоз мелиорациин айхабтар ехэ аша туһатай байһые гэршэлжэ үгөө гээшэ. Эндэхи түрүү луговодууд бүри ехэ амжалтануудые туйлалаг болонхой. Эдэнэр бултадаа үбһэ бэлэдхэхэ арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлһэн байна.

ДҮРШЭЛ ЕХЭТЭЙ ЛУГОВОДУУД УРГАН ГАРАА

Нуга сабшалангаа үрэжэлэхэтэй, ургаса һайнтан болгохо хэрэгтэ эндэхи мэргэжэлтэдэй, луговодуудай хубита ехэ. Илангаяа совхозой ахамад мелиоратор Валерий Базаровай габьяае онсо тэмдэглэмээр. Арба гаран жэлэй саада тээ тэрэ Буряадай хүдөө ажахын институдые дүүргэһэнэй удаа түрэл Харганаа нютагтаа бусажа ерээ һэн. Тэрэ ахамад мелиоратораар хүдэлжэ эхилхэдээ совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хамта сабшалангай гектар бүхэнние үрэжэл һайнтай болгохын тула яһала оролдолго гаргаһан байна.

— Сабшалан дээрээ мелиоративна хүдэлмэриие зүбөөр ябуулха талаар зарим тэды дүй дүршэл, онол шадабари олдэгдобо. Саашадаа энээнээ һайнаар хэрэглэхэ хүсэлтэйбди, — гэжэ ахамад мелиоратор мэдүүлбэ.

Хэлэһэнээ батадхаха гэһэндэл, Валерий Базаров иимэ баримтануудые дурдаба. Мүнөө манай ажахыда луговодуудаар яһала дүй дүршэлтэй, хүдөө ажахын техникэшье мэдэхэ 21 хүн ажаллана. Сабшалангай ургаса хуряалгын эгээл халуун хаһада үбһэшэдэй бригада болон звенонуудые луговодууд өөһэдөө толгойлдог болонхой. Эдэнэр өөһэдынгөө ехээр оролдожо ургуулһан үбһэ ногоое болзор соонь, шанар һайнтайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахые эрмэлздэг байна бшуу.

Совхозой бэрхэ луговодууд Николай Семенович болон Александр Назарович Черниговскитэн, Григорий Федорович Трофименко, Борис Цырендоржиевич Батуев, Александр Трофимович Антипов болон бусад сабшалан харууһалгада тон оролдосотойгоор хандаха, илангаяа саг соонь һайнаар уһалха хэрэгтэй гэжэ сэхэ хэлэдэг.

Энэшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, нэгэ адлирхуу эрхэ байдалда ажаллажа байгаад, нэгэл уһалууриин һубагһаа сабшалангаа ундалуулдаг аад, оролдосотой бэрхэ луговодынь бэшэнһээ һураггүй ехэ үбһэ ногоо хуряадаг байха юм. Энээн тушаа нэгэ иимэ жэшээ дурдахамни. Үнгэрэгшэ жэлэй хабар — май һарын һүүл багаар һэн. Районой уһалууриин системын захиргаанай ахамад инженер Александр Прохорович Разуваевтай Алтанай сабшаланда ошоо һэмди. Тэндэ Дунда-Бухэнэй мэдээжэ луговод, үбһэ хуряалгын звеное хүтэлбэрилэгшэ, механизатор Николай Семенович Черниговскитэй уулзажа, ажал хэрэг тухайнь хөөрэлдөө бэлэйбди.

— Энэ хабарай хагсуу һалхитай, сэхэ хүйтэн байһан дээрэһээ зүлгэ ногоон өөдэлнэгүй. Тиигээшье һааиь, нёдондонойхиһоо бага бэшэ, гектар бүриһөө 25—30 центнер үбһэ абахал байхабди, — гэээд Н. С. Черниговский һайдамтайгаар мэдүүлээ һэн.

Луговод Черниговский хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаа. Николай Семенович суг хүдэлдэг Александр Назарович Черниговскитэсэ хамта даадаг 210 гектарай тус бүриһөө 37 центнер үлүүтэй үбһэ хуряажа абаһан алдартай. Мүн энэ ажахын мэдээжэ луговод Григорий Федорович Трофименкын толгойлдог звено гектарай 32 центнер үбһэ абаһан байха юм. Эдээндэл адлирхуу түрүүшүүлэй аша габьяагаар энэ совхоз 1645 га сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 20 центнер, харин уһалагдадаг газарайнгаа гектар бүриһөө 26 центнер үбһэ хуряажа абаһан байна. Тиигэжэ тус совхоз түсэбэй ёһоор 22400 центнер үбһэ бэлэдхэхэ байгаад, тэрэнээ 28220 центнертэ хүргэнхэй. Энэл даа, мелиорациин аша туһа, уһалууриин хүсэн, тэрэнэй арга боломжо, сабшалан харууһалдаг зоной ажалай габьяа! Тиигэжэ һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада энэ ажахынхид совхозһоон гадуур холо ошожо, үбһэ, һолоомо бэлэдхэхээ болижо, гаргашаяа нилээд хорооһон байха юм.

Сабшалан харууһалагшадайнгаа хүдэлмэриие али болохоор урмашуулһанай, ажалайнь түлөөһые гуримшуулһанай ашаар мүнөө энэ совхоз луговодуудаар дуталдахаяа болинхой, Луговодуудаар хүдэлхэ дуратайшуул олошорно.

Тинбэшье эндэ бүхы юумэн һайн гэхын аргагүй. Совхозой нэгэдэхи отделенидэ үбһэ хуряалгын унжагайруулагдадаг дээрэһээ тэрэнэй шанар доошолно. Түрүүшүүлэйнгээ баян дүй дүршэлые, уһалууриингаа арга боломжые улам шадамараар хэрэглэжэ, уһалагдадаг 1564 гектар сабшалангайнгаа гектар бүриһөө 28—30 центнер эрхим шанартай үбһэ абаха дүүрэн аргатай. Партнингаа XXVI съездын шиидхэбэриие бэелүүлэн, саашадаа мелиоративна хүдэлмэреэ бүхы дээрэнь комплексно гуримаар ябуулжа, энэ совхозой луговодууд шэнэ табан жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлахань лабтай.

Ц. БАЛДАНОВ.

Совет орон дотор

ҮНДЭР УРГАСЫН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

Казахстанай таряашад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ургасын үндэһэ һуури табина. Тэдэ хараалагдаһан болзорһоо һураггүй урид газарай үрэжэл һайжаруулха түсэбөө дүүргэээ. Ороонойноой таригдаха полидо 26 миллионһоо үлүүтэй тонно наг шэбхэ гаргагдаа юм.

Республика дотор түрүүшынхиэ иимэ элбэг ехэ үтэгжүүлгэ полидо гаргагдаа. 200-гаад отрядуудые ажахынуудта эльгээһэн «Сельхозхимия» нэгэдэлнүүд ехэ туһа хүргөө. Ашаа тээхэ түхеэрэлгэнүүд, экскаваторнууд, автосамосвалнууд, тракторнууд болон прицепүүд отряд бүхэндэнь бии юм.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр тодорхойлогдоһоной ёһоор, энэ табан жэлдэ Казахстанай хүдөөгэй ажалшад орооһо үйлэдбэрилгые жэл бүри 28—29 миллион тоннодо хүргэхэ зэргэтэй болоно. Таряашадай хараалһан зорилгонуудтаа амжалтатайгаар хүрэхын тулада нэгэдэлэй мэргэжэлтэд ехэ юумэ хээ юм. Химиин хэрэгсэлнүүдэй шанар ба хангалгын хэрэг шанга хиналта доро абтанхай.

Сүүдхэ бүри хахад миллион шахуу тонно үтэгжүүлгэ полидо гаргагдана. Тиихэдээ ашаглагдажа байһан хужартай газарнуудта онсо анхарал хандуулагдана. Иимэ газарые шэмэ ехэтэй бодосуудаар шанаржуулха гээшэ шэнэ табан жэлдэ хараалагдаһан мелиорациин комплексно программын шухала хуби болоно. Казахстанай эрдэмтэд хужартай газарые хэрэглэхэ дурадхал оруулһан байха юм. Мүнөө жэл хужартай газар дээрэһээ 1,5—2 дахин ехэ орооһо таряа хуряагдаха байна.

КОЛХОЗДОХИ ЗАВОД

УРГЕНЧ. Хорезмскэ областиин Фрунзиин нэрэмжэтэ колхоздо зоной хүсөөр баригдаһан консервын ехэ завод һаяхан ашаглалгада оруулагдаба. Мүнөө полинууд болон саадуудта ургуулагдаһан овощ, үрэ жэмэс болон бахчева ургамалнуудые нютагтаа болбосоруулдаг болохонь.

Урдань энэ продукциие болбосоруулхын тула Ургенч эльгээдэг байһан юм. Тиихэдэ транспортын гаргаша ехэ байдаг, овощ болон үрэ жэмэс замдаа гутажа муудадаг һэн. Завод тэрэниие тушаан абахаяа арсадаг бэлэй.

Маринад болон сок хэхэ цехүүдтэ бүхы хүдэлмэринь оньһожоруулагданхай. Овощ, үрэ жэмэс сэбэрлэхэ, угааха, ашаха хүдэлмэри автомат аргаар хэгдэнэ. Жэлдэ 3 миллион баанха консервэ гаргагдадаг байха юм. Тиин миил 23 хүн автомадуудые хангана.

Мүнөө жэл Узбекистанай үшөө 10 хүдөөгэй завод ургаса тушаажа абаха юм.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЭКРАН

РИГЭ. Телевизионно зүжэгүүдэй бүхэсоюзна фестиваль һаяхан Латвида боложо дүүрэбэ. Харагшад ороной 10 студида байгуулагдаһан зүжэгүүдые һарын туршада хараһан байна.

—Республикада Совет засагаи тогтожо байһан түрүүшын алхамууд тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай гаргаһан баатаршалга тухай, мүнөө үеын хүнүүдэй зохёохы ажал хэрэгүүд тухай хөөрэхэ зуураа, телевизионно зүжэгүүд ороной бүхы ажабайдалые үргэнөөр харуулһан байна,—гэжэ жюрин гэшүүн, СССР-эй арадай артистка Лидия Фреймане ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэһэн байна. Тосхоной ажабайдалда зорюулагдаһан «Хэмхэрэл» (Грузи) ба «Хүршэнэр» (Литва), Ленинградай уран бэлигтэнэй байгуулһан «Дипломат» гэһэн зүжэгүүд эрхим зүжэгүүдэй тоодо нэрлэгдэһэн байна.

Манай олонациональна ороной арадуудай искусстваар харагшадай ехээр һонирходог байһые гэршэлһэн олон зуугаад бэшэгүүд Ригын телестудида фестивалиин үедэ ерэһэн байна.

Иимэрхүү уулзалгануудые заншалта болгохо гэжэ шиидэгдээ. Ороной телевизионно театрнуудай удаадахи фестиваль Узбекистанда үнгэрхэ байна.

(ТАСС).

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ХОДОДООЛ УРАГША ҺАНААН

«Хамниин совхозой түбэй фермын һаалишан В. Бадмажапова нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2[...] килограмм һү һаагаад, район соогоо мүрысөөндэ химлэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө».

(Районой «Ажалай туг» газетын хуудаһанһаа).

Арбан гурбан жэлэй саана бэлэй. Нэгэтэ үбэл Валентинын гэртээ байтарнь тэндэхи фермые даагша Гонгор Зундуевич Дашамолонов ехэл һанаата болоһон янзатай орожо ерэбэ. Абаһаар ерэһэн хэрэгээ хэлэнгүй, фермынгээ байдал, һаалишад, малшадай ажал тухай хөөрэхынгөө забһарта нэгэ бүлэг үнеэд эзэгүй байна, найдамтай һайн хүн олдоногүй гэжэ дуугараад, Валентинын урдаһаа адаглангяар хараба.

— Гонгор Зундуевич, та намайе һаалишан боло гэхээ һанаалтайт? Теэд энэ Ринчин-Ханда басагамни үшөө жаахан, һая жэлтэй болоо. Энээнээ хэнтэй орхихобиб? — гэжэ Валя тодожо абан хэлэбэ.

—Үшөөл жаахан лэ даа. Эгээ бага басагантнай гү? — гэжэ нарай үхибүүтэй хүниие малшан боло гэжэ баадхаха аргагүй дээрэһээ ондоо хэлэхэ юумэ олобогүй.

— Хамаагүй, ши тэдэ үнеэдыень ошоод тушаажа аба. Басаганшни намтай байна бэзэ. Үһан нарай бэшэ гүбэ, — гэээд Цырен-Доржо таабайнь хэлээ бэлэй.

— Яагаа һайн юм. Хари арсахагүйл ёһотой гэжэ һанаа һэм. Ши, Валя, урдань бэрхэ һаалишан ябаһан ха юмши даа. Ядахагүйш, — гэжэ фермые даагша баярлашаба.

Ушарынь юуб гэхэдэ, Валентина Бадмажановна үшөө хори наһа хүрөөгүй ябахадаа түрүүн Юмжит эжынгээ хажууда хэдэн жэлдэ хүдэлһэн, һаалишанай мэргэжэлые яһала шудалһан байгаа. Тиигээд нютагайнгаа хүбүүн, автомашинын жолоошон Батацырен Баировта хадамда гараад, удангүй нарай үхибүүтэй болоходоо ажалһаа болиһон юм. Түрүүшын хүбүүн Гармын удаа баһа хэды үхибүүд һубарин гаража, дахин һаалишан болохо тухагүй байгаа бшуу. Хуушан ажалдаа ороо һаа, үнөөхил үнеэдээ һаадаг һаа гэһэн бодолшье тэдэ жэлнүүдтэ түрэдэг һэн. Теэд фермэдэ һаалишадай хүсэд байхадань, намайе абыт гэжэ гүйхэньшье аягүй шэнги һааб даа.

Харин мүнөө фермые даагшын өөрөө ерээд, һаалишан болыт гэжэ урижа байхадань яажа арсахабши. Гэртээ ходо һууххадань хашартайшье болошоо.

Эгээл тэрэ гэһэнһээ хойшо Валентина Шагдуровна Хамниин совхозой түб тосхондохи фермэдэ таһалгаряагүй хүдэлнэ. Жэлһээ жэлдэ һү яһала ехээр һаажа, фермэ, совхоз соогоо ходо түрүүшүүлэй зэргэдэ гаралсаад лэ ябадаг юм. Ажахы дотороо бултанһаа түрүүлэн хоёр мянган килограммай дабаа дабаһан алдартай.

Үнгэрэгшэ табан жэл, илангаяа нёдондо жэл ажалдань нилээд урагшатай, амжалта ехэтэй байгаа гэжэ тэмдэглэхээр. Энээн тушаань хэдэн тоо дурдая. 1980 ондо тэрэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2379 килограмм һү һаагаа гэхэ гү, али бүхы район соо бултанһаа ехэ сагаан эдэ абаһан байна. Тэрэшэлэн харууһалдаг 21 үнеэдһээ 23 тугал абажа тушаагаа. Ондоогоор хэлэбэл, совхозойнгоо табан жэлэй түсэбһөө гадуур 1184 центнер һү Эхэ ороңдоо үгэһэн, ехэ илалтада тэрэ өөрынгөө тобоймо хубитые оруулаа гээшэ.

Үнеэн бүриһөө жэлдээ 2000 килограмм һү һааха гээшэ тиимэшье гайхалтай ехэ бэшэ ааб даа. Теэд динлэнхидээ үндэр хада уула, ой тайга газартай, орооһо тарянай, илангаяа һаалиин малда эдюулхэ шэмэтэ тэжээлэй мүртэй ургадаггүй энэ холын районой эрхэ байдалда иимэ үрэ дүн туйлахань даншье хүнгэн хэрэг бэшэ.

Зай хараад үзөө. Үбһэ тэжээлэй яһала элбэгээр бэлэдхэгдэһэн энэ үбэлжэлгын үедэ Хамниин совхоздо һаамхай үнеэн бүридэ 1—1 килограмм үбһэ, зелёнко, хэршэгдэһэн, буйлуулагдаһан 7 килограмм һолоомо, 20 килограмм силос, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 500 грамм талхан эдюулэгдэнэ. Эдэ бүгэдэнь 7,8 тэжээлэй единицэ болоно. Тэрэ мүртөө силосынь гол түлэб орооһото ургамалай, доннигой ногоогоор дарагдаһан аад, үнеэдэй һү дээшэлүүлхэ шэмээр бага.

— Һаалиин малай һү шэмые дээшэлүүлхэ гэхэдэмнай, шэмэ шүүһэ ехэтэй тэжээл дуталданал даа. Үнеэн бүридэ адагынь 8,5—9 тэжээлэй единицын хэмжээнэй бүхы талаараа тэнсүүлэгдэһэн хоол эдюулдэг болоо һаамнай, һүн хараа байса нэмэхэ һэн. Тиигэхэ арга боломжо даб дээрээ манда үгы, — гэжэ ажахын ахамад зоотехник Н. Б. Ринчинов хэлэнэ.

Хоёрдохёор, һаалиин малые адуулха һайн ба[...] ри эндэ хомор. Түбэй [...] мынхид зуниинь 100 [...] километр холо, ойн [...] шээридэ үнеэдээ аба[...] адуулдаг. Тэдэнэр [...] ехеэр тиишэ зөөжэ [...] августын һүүл болотор [...] дэ байна. Тиимэһээ [...] һара байраһаа холо [...] ажаллаха гээшэ баһал [...] гэн бэшэ.

Иигээд ерэхэдээ мэрг[...] шадабариин, хүсэл оро[...] гын, үнэн шударгы ажа[...] ашаар зарим түрүү һа[...] шадынь үнеэдэйнгээ һү[...] мые бага багааршье һ[...] жэл бүри дээшэлүүлж[...] на ха юм. Тэдэнэй тоод[...] лентина Бадмажапова [...] сохо ёһоороо оролсоно.

—Манайшье үнеэдн[...] ехээр һааха арга бии [...] Һайнаар харууһалха, [...] лэ эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. [...] нии зарим үнеэд, жиш[...] «Туяана», «Олимпиада» [...] нэрэтэй үнеэд тус [...] сүүдхын 13 — 14 килог[...] һү үгэдэг юм, — гэжэ [...] лентина Шагдуровна [...]

Эндэхи һаалишад ур[...] лэгдэһэн гунжадые [...] тэдэнээ уянда бай[...] үнеэд болгохоор бэлд[...] зоотехническэ заабар[...] рууһалдаг, эдеэлүүлдэг. [...] гээд хүгшэрһэн, мүн [...] үнеэдые һэлгэдэг гури[...] Һүүлэй жэлнүүдтэ ф[...] дэнь үнеэдые түрүүлхэ[...] рай тугал абаха хүдэл[...] тусхай боксово аргаар [...] хидхэгдэдэг болоод, [...] шад, һаалишадай ажал [...] лээд гуримшуулагдаа. [...] һү һаалиие дээшэлүүл[...] гарза хоролтогүйгөөр [...] хэрэгтэ һайн нүлөө [...] лээ.

Үбэлэй үдэр богони [...] даа. Үглөөгүүрнь [...] дээ шадаал һаа, [...] ерээгүйдэ аргагүй. [...] ажалаа саг соонь хэ[...] дихэгүйш.

Валентина Шагдуров[...] заа үшөө харанхы [...] малайнгаа байра соо [...] ерэнхэй, үнеэдэй [...] шабха сэбэрлэжэ, [...] нууд соо эһээһэн бура[...] шалгажа банба. Ингэ[...] сүлөөгүй хүдэлжэ бай[...] үнеэдээ нэрээрнь [...] байгаад, урин зөөлэн [...] хандан, юушье дуугарж[...] Тэдэнь эзэн тээшээ [...] үүгэнэлдэнэ, эдеэлүүл[...] хүлеэжэ ядан байнад.

—Малшье һаа, өөр [...] абари зантай юм. [...] үнеэдые бултанһаа [...] эдеэлүүлхэ, һаахадаш [...] тай, өөрынгөө ээлжээ [...] гээд лэ байха. Хэрбэ[...] ниинь алдажа, хамагай[...] дэ эдеэлүүлээ, һаагаа [...] сухалтай, һү шэмээ [...] табингүй байхал. Һон[...] —гэжэ һаалишан хөөр[...]

—Мүнөө хэр олон [...] тнай туналлааб, һү[...] һаагданаб? — гэжэ асу[...]

— Бухы үнеэдэйн [...] һаа олонхинь түрэнхэй [...] шэнинь апрель [...] лотор туналлажа [...] хо юм. Арба гаран [...] һээ үдэрэй 220—230 [...] грамм һү абанаб. Эн[...] дэ һү һаамнай үшөө [...] һанда хүрэнэгүй. Не[...] үбэлдөө нарһанай ш[...] нэй гурил үнеэдтэ [...] дэмнай һүн һайн [...] һэн. Мүнөө тиим[...] мэ үгы байна. Ингэ[...] һанай шэлбүүһэнэй [...] гурил бэлдэхэбди [...] үнинэй. Теэд тэрэнь [...] хүсэлдэхэ юм ааб даа [...] жэ Валентина Шаг[...] һанаата болонгёор [...]

Энэ фермэдэ тэрэ[...] ги баһал дүршэлтэй [...] һаалишад олон. Тус[...] Ринчин Цыбиковна [...] ва, Раднажап Бальж[...] Дашеева гэгшэд жэлһ[...] дэ һү ехээр һаадаг. [...] жэлдэ энэ фермынхид [...] бүриһөө дунда зэргээр [...] килограмм һү һаажа, [...] үнеэн бүриһөө 98 тугал [...] жүүлээд, сагаан эдэ [...] шааха жэлэйнгээ түсэб[...] процент дүүргэжэ, [...] МТФ нүүд соо эрхим [...] лектив гэһэн хүндэтэ [...] зэргэдэ хүртөө, дамжуу[...] Улаан туг абаа һэн.

Байра соо силосэй [...] һэн талханай гашуубтар [...] һая һаагдаһан һүнэй [...] тэй холисолдон, нэгэ [...] тэйгээр анхилна. Га[...] ороһон хүйтэн олон [...] халуун амисхал хоёр [...] уурал манан тунах[...] дэн зуун үнеэдэй зэр[...] эдеэлжэ, хүр-хүр жал[...] хүндөөр уухилалдах[...] ниинь нэгэдэн, юрэл [...] юм. Хаа-яа һаали[...] «һаа», «һэшэ» гэхэ, [...] доо дуугаралдаха, һа[...] байһан һүнэй абяан [...] хүнэгэй оёор сохихон[...] дана. Энэмнай фермэ[...] дэ үдэшэ, үглөө бүри [...] дажал байдаг ажалай [...] жэм лэ.

Хүнгэн бэшэ эрх[...] далда үдэрһөө үдэртэ [...] жэ, хүн зоной эдээ [...] шухала зүйл сагаан эдэ [...] бэгээр абахын түлөө [...] дожо байдаг һаали[...] ажал иимэл даа.

М. НАМЖИЛ[...]

Захааминай район.

Танилие ямараар ханганаб

ЗОНОЙ ЭЛҮҮР ЭНХЫН ТҮЛӨӨ

Түрэл партиимнай ээлжээтэ съезд дээрэ арад зоной элүүр энхые хамгаалгада ехэ анхарал хандуулагдаба. Мүнөө элүүрые хамгаалгын бүхы хүдэлмэрилэгшэд съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалжа байнхай. Һүүлэй жэлнүүдтэ арадай элүүрые хамгаалха хэрэг улам саашаа һайжаруулха талаар ба... бэшэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Энэ талаар партиин, правительствын гаргаһан тогтоол амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Медицинскэ тусхай туһаламжын, кардиологиин алгоритойхоноор хүтжөө. Хүнэй элдэб үбшэнһөө һэргылхэ хүдэлмэри улам ашагтай болоо. Энэмнай манайшье городой байдал дээрэһээ элеэр харагдана.

Улаан-Үдын Советскэ районой шэнэ түхэлэй, мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаһан шэнэ поликлиники нээгдээ. Хүүгэдэй 2-дохи больницые һэльбэн шэнэлэлгын түрүүшын ээлжээнэй хүдэлмэри түгэсхэгдөө. Тиихэдэ 300 оронтой медицинскэ түргэн туһаламжын, мүн лэ тэды шэнээн оронтой харгы замай хүдэлмэрилэгшэдэй больница, хоёр аптекэ гэхэ мэтэ ашаглалгада үгтөө. Октябрьска райондо стоматологическа поликлиникын, Железнодорожно райондо түргэн туһаламжын станциин филиалнууд нээгдэбэ.

Городой хүн зониие 23 янзын мэргэжэлтэй врачнууд аргална. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ хүүгэдэй больницануудта үгтэдэг эдеэ хоол эрид һайжаруулагдаа, мүн бусадшье хэрэгсэлнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдажа, мүнгэ зөөри ехээр һомологдодог болоо. Хүүгэдэй больницануудай орон 170-аар олошороо, тусхай 6 кабинет нээгдэбэ.

Улаан-Үдын дүрбэн институтда, хоёр техникумдэ шүдэ аргалдаг кабинедүүд нээгдэнхэй. Мүн баһа промышленна 7 предприятида иимэ кабинедүүд бии. Хүүгэдэй стоматологическа поликлиникэ ба Октябрьска райондо стоматологическа 2-дохи поликлиникын филиал нээгдээ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай элүүр энхые хамгаалха талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байна.

Хотын ариг сэбэрые сахиха албан һүүлшын жэлнүүдтэ хүдэлмэриеэ элэбхижүүлээ. Мүн ажал хүдэлмэриин эрхэ байдалые һайжаруулгада ехэ анхарал хандуулагдана. Врачебно-инженернэ бригадануудай тоо арбадахи табан жэлэй үедэ 20 бригадаар олон болоо.

Улаан-Үдын хүн зоной элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ туйлагдаһан амжалта хадаа врачнуудай ба медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм мэдэсэһээ, дүршэл шадабариһаа сэхэ дулдыдаа. Тиимэһээ энэ албанай бүхы хүдэлмэрилэгшэд эрдэм мэдэсээ, мэргэжэл шадабарияа ходо дээшэлүүлжэ байдаг. 1980 ондо 10 врач ординатура дүүргэө. 100 врач мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. Медицинын шухала асуудалнуудаар городской конференцинүүдые үнгэргэлгэ тэдэнэй мэргэжэлээ дээшэлүүлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлнэ. Городой медицинскэ сестрануудай конференцинүүд кварталдаа нэгэ дахин үнгэргэгдэнэ. «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн конкурс медицинскэ сестрануудай дүршэл шадабарияа дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тус конкурсдо физиополиклиникын медсестра Любовь Борисовна Ламм, эхэнэрэй консультациин акушерка Валентина Ивановна Посельская, түргэн туһаламжын станциин фельдшер Роза Прокопьевна Тюрюханова гэгшэд шалгараа.

Хотын ахамад терапевт Е. С. Оскорбинагай саг үргэлжэ шэнэ дүй дүршэл бэдэрдэгые, эдэбхи үүсхэлысэнь онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй шадамар бэрхэ хүтэлбэри доро З. И. Якушева, Н. П. Киселева, Е. М. Болдонова, Т. Н. Король болон бусад ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Манай врачнууд, медицинскэ бусадшье хүдэлмэрилэгшэд ямаршье зорилгонуудые бэелүүлжэ шадаха хабатай. Харюусалга ехэтэй, хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандадаг зон олон. 100 гаран хүн орден, медальнуудаар шагнагданхай. Тэдэнэй тоодо Андрей Иннокентьевич Жалсараев, Тимофей Иванович Багайников, Елизавета Содномовна Дашиева, Августа Васильевна Дождикова, Лидия Филипповна Бирюкова, Ирина Леонидовна Кубанцева болон бусад ороно. Городой жара гаран врачда «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Харин Надежда Алексеевна Бодонова, Галина Сергеевна Павлова, Зоя Васильевна Степанова, Анна Даниловна Абашеева гэгшэд России Федерациин габьяата врачнууд болонхой.

Нютагай Соведүүдэй депутадуудаар 9 хүн һунгагданхай. Хүүгэдэй 1-дэхи больницын ахамад врач Н. Г. Хаакова, Улаан-Үдын станциин отделенческэ больницын ахамад врач Р. Б. Цыденов гэгшэд арадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомуудай гэшүүд юм.

Шэтэ хотын хүн зоной элүүр энхые хамгаалдаг хүдэлмэрилэгшэдтэй бидэ мүрысэнэбди. Энэ мүрысөөнэй дүнгүүдые согсололгодо зорюулагдаһан суглаан һая Улаан-Үдэдэмнай болобо. Улаан-Үдын хүн зоной элүүр энхые хамгаалагшад илажа гараа. Энэ суглаан дээрэ 1981 оной социалис уялганууд баталагдан абтаа.

Манай бүхы врачнууд, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной элүүр энхын түлөө улам һайнаар оролдожо, түрэл партиингаа түүхэтэ XXVI съездын хараалһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохо байһаниинь лабтай.

Э. ВАСИЛЬЕВА,
арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша.

ДЕПУТАДУУДАЙ ХИНАЛТА ДОРО

Шахтернуудай Артём городто, Приморииин ажаһуудалай бусад пунктнүүдтэ элдэб янзын трикотаж зүйлнүүд, үхибүүдэй хубсаһан, арадай хэрэглэлэй бусад эд бараан ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ажалда эдэбхитэйгээр хабаадуулдаг болоһонһоо иимэ дүн туйлагдаа гээшэ.

Городской Соведэй гүйсэдком арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ арга нүхэсэл гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ заагдаһан энэ ажалай горитой дүй дүршэлтэй болонхой. 200-гаад гэрэй эзэн эхэнэр, пенсионернүүд болон инвалидууд, жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ 700 мянган гаран түхэригэй элдэб янзын зүйлнүүдые бүтээн гаргаһан байна. Гэртээ хүдэлдэг эхэнэрнүүдые эд бараагаар, оёдолой машинануудаар хангаха хэрэгые арадай депутадууд нарииваар хинан шалгадаг. Предприятида хэрэглэгдэдэг сэнгээр тэдэнэй ажал түлэгдэдэг юм.

200-гаад пенсионер арадай ажахыда мүнөө хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр гэжэ Приморииин крайгүйсэдкомой социальна тэдхэмжын таһаг мэдээсэнэ.

АНГОЛЫН АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

Анголын Арадай Республикын ниислэл—Луанда хото һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Империализмда эсэргүү МПЛА—Ажалай партиин ба республикын правительствын хараа бодолые һайшааһан уряа лозунгнуудтай плакадууд, транспарантнууд хаа хаанагүй харагдана.

Харин булимтарагшадые һамна бута сохижо, Анголын газар дайда дээрэһээ расис ЮАР-ай регулярна сэрэгүүдые үлдэн намнаһаар табан жэлэй ойе орон мартын 27-до тэмдэглэхэнь. 1976 оной мартын 27-до урда фронт дээрэһээ Луанда руу иимэ тобшо удхатай мэдээсэл ерээ һэн: «Расис ЮАР-ай регулярна сэрэгүүд Анголын газар дайда дээрэһээ үлдэгдэн намнагдаа».

Зэбсэгтэ ээрхэг түримхэй ябуулга хэжэ, ороной хуулита правительствые унагааха гэһэн империализмын хүсэнүүдэй һэдэлгэ гутамшаг мууха йгаар бүруу һурэбэ. Советскэ Союзай, Кубын ба бусад социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй аха дүү ёһоной али бүхы туһаламжа дэмжэлгээр баатар габьяата Анголын арад түмэн ээрхэг түримхэйшүүлые һамна бута сохиһон байна. 1977 оной декабрь һарада МПЛА — Ажалай парти болгожо хубилгагдаһан МПЛА-гай хүтэлбэри доро Анголын арад хүгжэлтын социалис замые шэлэжэ, социально-экономическа үндэһэн хубилалтануудые хэжэ захалаа һэн.

Анголодо экономикын гол һалбаринууд гүрэнэй хиналтада абтаба. Банкнууд, металл болбосоруулгын, текстильнэ ба резинын промышленностиин предприятинууд, цементын ба транспортын олохон предприятинууд, загаһа барилгын флот, саахарай ба кофиин плантацинууд гүрэнэй мэдэлдэ ороһон байгаа. Мүнөө экономикын гүрэнэй сектор түмэр хэрэгсэлнүүдые, фанерэ, велосипед, мопед, бүд болон саахарай үйлэдбэриин 100 процентые; алмаз олзоборилгын 77 процентые гаргана. Гүрэнэй сектор арһан гутал, ургамалай тоһо, цемент ехээр үйлэдбэрилнэ.

Колониальна дайнһаа, империалис ээрхэг түримхэй ябуулгаһаа ехэ гарза хохидолдо ороһон экономикые һэргээн хүгжөөхын түлөө Анголын арад эдэбхитэйгээр ажаллаһан байна. Парти болон ороной промышленна хүсэнэй 70 гаран процентын байрладаг ниислэлэй ажалшадай уряада харюусажа, бүхы республика дотор олониитын социалис мүрысөөн дэлгэрһэн байгаа.

Шэнэ байдал байгуулха замдаа Арадай Ангола Советскэ Союзай болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад гүрэнүүдэй зүгһөө хани барисаата туһаламжа дэмжэлгэ абаһан байха юм. Олон зуугаад совет мэргэжэлтэд национальна кадрнуудые бэлдэхэдэнь, промышленность болон хүдөө ажахые хүгжөөхэдэнь, далайн ба загаһа барилгын флодуудые байгуулхадань, элүүрые хамгаалгые хүгжөөхэдэнь Анголын ханинартаа туһална. Совет-анголын загаһанай ажахын ерээдүйн хамтын бүлгэмэй үндэһэ һуури болохо совет-анголын загаһанай экспедици жэлдээ 120 мянган тонно загаһа барина.

Урда Кванза пробинциин «Ипомбо» гэжэ гүрэнэй ажахыда хүдэлдэг Үзбегэй хлопок ургуулагшадта, мүн расис ЮАР-ай зүгһөө зэбсэгтэ харата муухай ябуулгануудай саг үргэлжэ үүдхэгдэжэ байгаашье һаань, Анголын урда хубида һандаргагдаһан харгынуудые, хүүргэнүүдые һэргээхэдэнь туһалжа байһан совет мэргэжэлтэдтэ анголынхид баяр баясхалан хүргэнэ.

Урда Африкын булимтарагшадые, мүн тэдээнтэй хүшүүгаа холбожо, харата ябуулгануудые үүдхэжэ байдаг баруунай хүлһэншэдые һамна бута сохилгын үдэр шэнэ Анголын түүхэдэ хэтэдээ ороо. МПЛА — Ажалай партиин ба НРА-гай правительствын шиидхэбэритэй зохилдуулжа, энэ үдэрые бүгэдэ арадай ехэ һайндэр мэтээр жэл бүри тэмдэглэдэг юм. Байгша ондо тэрээндэ илалтын дүрбэдэхи карнавал зорюулагдана. Һайндэрэй жаргаалнууд, элдэб нааданууд, уран һайханай бүлгэмэй харалганууд, революционно дуунууд, хатар болон спортын мүрысөөнүүд тэрэнэй программада оруулагданхай. Урда урдын жэлнүүдтэл адли, һайндэрэй үедэ Луандада комендантска час болюулагдажа, һүниин сагта иишэ тиишэ ябалга хизаарлагдахагүй байна.

Үдэр бүри һүниин тэнгһээ үүр хираалтар Анголын ниислэл хотодо соносхогдодог комендантска час залуу республика дотор айхабтар хүндэ хүшэр сагта шэнэ байдал байгуулжа байһыень хододоо һануулна бшуу. Империалис ээрхэг түримхэйшүүл, тэрэнэй Африка түбиндэхи табималнууд харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байһаар. ЮАР-ай расистнуудай хуули бусаар булимтаран эзэмдэһэн Намибиин газар дээрэһээ зарим һаранууд НРА-да эсэргүү 70 гаран зэбсэгтэ ябуулга үүдхэгдэнэ. Теэд дайсадай ямаршье харата ябуулганууд шэнэ общество байгуулха, революциин туйлалтануудые хамгаалха, сүлөөтэ ба бэеэ даадаһан байдалайнгаа түлөө Намибиин, ЮАР-ай арадуудай тэмсэлые дэмжэхэ гэһэн хүсэл зорилгыень мохоожо шадахагүй байна.

Арадай демократиис хүгжөөхын, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангахын түлөө, революциин туйлалтануудые хамгаалхын түлөө үнэн зүб тэмсэлдээ МПЛА—Ажалай партяар хүтэлбэрилэгдэдэг Анголын арад ёһотойл ханинар-интернационалистнуудай — Советскэ Союзай, Кубын ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай үнэн зүрхэнэй дэмжэлгэдэ хододоо түшэглэдэг байгаа, мүнөөшье түшэглэнэ. Советскэ Союзай болон Анголын хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон саг үргэлжэ бэхижэнэ. Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй, интернациональна һаналаа нэгэдэлгын ба социализмын суртал һургаалнуудта хоёр ороной арадуудай талархал халаа эдэнэй аша үрэ ехэтэй харилсаае саашадань хүгжөөлгын үндэһэ һуури болоно.

В. РАЙКЕРУС,
ТАСС-ай корр.

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

...ХЭР В. К. ГРИЩЕНКЭДЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ...ЬЯАТА УРАН ЗУРААША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...н зурагай искусствын талаар габьяатай байһанайнь ... уран зурааша Грищенко Владимир Кирилловичтэ ...дай **АССР-эй габьяата уран зурааша** гэһэн хүндэтэ ...рэ зэргэ олгохо.

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...ан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
...81 оной мартын 23.

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

...ХЭР М. И. БРОНШТЕЙНДЭ БУРЯАДАЙ АССР-... СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ...ЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...лой талаар габьяатай байһанайнь түлөө ...эй ород драмын театрай директорэй орлогшо Брон... Михаил Израйлевичта **Буряадай АССР-эй соёлой ...та хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...ан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
...81 оной мартын 23.

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

...НУХЭД И. С. ДАНИЛОВ, В. П. СОХАНДА, БУРЯАДАЙ АССР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ...ЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

...ёлой талаар габьяатай байһанайнь түлөө ...дай **АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ** ... хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

...илов Иосиф Семёновичто — РСФСР-эй уран зу... фондын Буряадай отделениин уран зурагай... ...ёрийн мастерскойнуудай уран зурааша-шэмэглэгшэ.
...ан Виктор Павловичта — РСФСР-эй уран зурагай ...ын Буряадай отделениин уран зурагай-үйлэдбэ... мастерскойнуудай уран зурааша-шэмэглэгшэ.

...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
...радай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...ан-Удэ, Соведүүдэй байшан.
...81 оной мартын 23.

БЕЛА БАРТОГОЙ ГЭР МУЗЕЙ

БУДАПЕШТ. Набтархан добонуудта аһан бодоһон Будын хон-жэн үйлсэнүүдэй нэгэндэ байдаг бишыхан аад, өөрсэ шэнжэ түхэлтэй байшан соо Венгриин гайхамшагта композитор, пианист ба хүгжэмшэн Бела Бартогой гэр-музей нээгдэбэ. Тэрэнэй түрэһөөр 100 жэлэйнь ой мүнөө һарада тэмдэглэхэнь.

Эндэ, Чалан үйлсын 29 номерой гэртэ, Бела Барток 1932 онһоо 1940 он хүрэтэр ажаһууһан намтартай.

Энэ гэрэй доторхи байдалые хуушан түхэл соонь һэргээхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ байшоо. Гэбэшье Б. Бартогой хүбүүн, түрэлхидынь сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа хүргэбэ. Һомпозиторай уран бүтээлнүүд дээрээ хүдэлдэг таһалгань мүнөө анханайнгаа түхэлдэ оронхой.

Бела Барток эндэ илангала аша үрэтэйгөөр ажалладаг байһан юм. «Замок герцога Синяя Борода», «Деревянный принц» гэхэ мэтэ оперонуудынь дэлхэйн хүгжэмэй соёлой алтан жасада оронхой. Венгрнүүдэй, румынүүдэй, словагуудай, арабуудай арадай үндэһэн маяг түхэлтэй хүгжэм шэнжэлхэ талаар олон жэлэй туршада Бела Барток эсэшэ сусашагүйгөөр эндэ хүдэлһэн юм. Тэрэ гуша гаран мянган арадай дуу суглуулһан габьяатай.

Элитэ ехэ композиторай түрэһөөр 100 жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Бела Бартогой ажабайдал ба зохёохы ажал ябуулга тухай тусхай ном барлагдан гараба. Тэрээн дотор композиторай олон тоото бэшэгүүд оруулагданхай. Барток үшөө 1929 оной январь соо манай орон срээд ошоһон юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Советскэ Союзай хүгжэмшэдтэй бэшэг бэшэлсэдэг болоһон байна.

Мүнөө Б. Бартогой гэр-музей ороной ниислэлдэхи хүгжэмэй соёлой шэнэ түб болобо гэжэ хэлэлтэй.

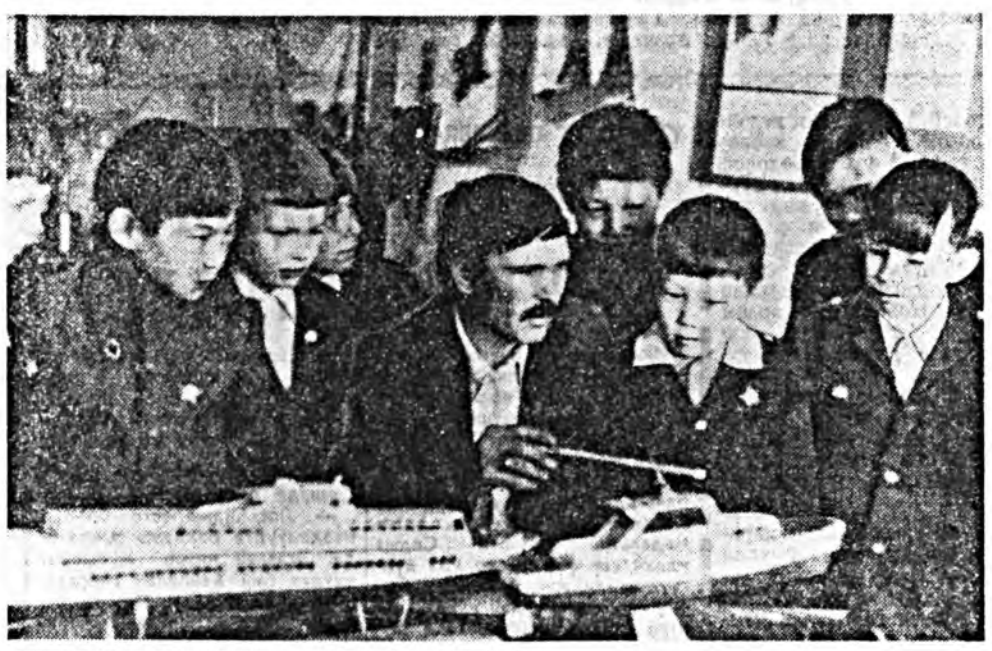

ПИОНЕРНҮҮДЭЙ БАЙШАНДА

Загарайн районой Пионернүүдэй байшанда Загарайн дунда һургуулиин үхибүүд сүлөө сагаа һонирхолтойгоор, аша туһатайгаар үнгэргэнэ.

Пионернүүдэй байшанда радиотехникын, судна бүтээгшэдэй кружогууд илангаяа һайнаар хүдэлдэг. Юуб гэхэдэ, эдэ кружогуудые хүтэлбэрилэгшэдөөр ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ, үхибүүдэй дунда хүдэлхэ дуратай, дүй дүршэлтэй хүнүүд хүдэлдэг. Кружогуудай гэшүүд республикын конкурснуудта хабаадажа, түрүү һуури эзэлдэг, диплом, грамотануудта хүртэдэг байна.

Радиотехникын кружогые хүтэлбэрилэгшэ Владимир Иванович Скопинов радиотехническэ училищи дүүргэһэн мэргэжэлтэй хүн. Тэрэнэй кружогто Загарайн дунда һургуулиин 4—10 классуудай хореод һурагшад һуралсадаг.

Анатолий Павлович Леушин өөрөө Пионернүүдэй энэ байшанда судна бүтээгшэдэй кружогто ябадаг, бага наһанһаа энэ хэрэгтэ шуналтай байһан юм. Тиимэһээ үхибүүдые һонирхуулжа шададаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Судна бүтээгшэдэй кружогойхид; 2. В. И. Скопинов һурагшатайгаа.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Хилын саанаһаа

ТАСС АПН

ГАЙХАМШАГ ХЭРЭГ

УЛААН-БААТАР. «Совет-...гол хани барисаанай ...мбуулиндахи зам», «Замбуулиние нээһэн Гагаринай ...ргы», «Замбуулиндахи баа... габьяата аяншалгые ...ршалнабди!» гэһэн гарша...тай материалнууд Монго... газетэнүүдтэ тунхаглагда... Замбуулиндахи совет-...гол туршалтые монгол, ...эт арадуудай аха дүүгэй ... барисаанай 60 жэлэй ...н гайхамшаг хуудаһан» ...о «Үнэн» газетэ түрүү ... дотороо нэрлэнэ.

СОФИ. В. Джанибековэй, ... Гуррагчаган ниидэлгэ—Советскэ Союзай эб найрамдалта политикын үшөө нэгэ гэршэ баримта болоно. Энэнь КПСС-эй XXVI съезд дээрэ эли тодоор харуулагдаа гэжэ **«Работническо дело»** тэмдэглэнэ.

ПРАГА. Уласхоорондын шэнэ экипажай замбуулиндахи хүдэлмэри — «Интеркосмосой» программын асари ехэ ашаг үрэтэй байһанай гэршэ болоно,—гэжэ ЧССР-эй летчик-космонавт **В. Ремек** мэдүүлбэ.

НЬЮ-ЙОРК. «Союз-39» гэжэ замбуулинай онгосын ниидхүүлэгдэһэн тухай, «Салют-6»—«Союз Т-4» гэжэ замбуулинай комплекстой тэрэнэй залгалдаад, хүдэлмэрилжэ байһан тухайда Америкын мэдээсэлэй агентствэнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ, совет болон монгол космонавтнуудай намтарнууд тухай хөөрэнэ. Энэнь «Салют-6» станци дээрэхи уласхоорондын наймадахи экипаж болоно. Замбуулинда гурбан жэл шахуу соо ... ашаглагдажа байгаа совет техникын дээдэ зэргын шанартай байһые, мүн совет космонавтнуудай, бусад социалис оронуудһаа хабаадаһан ханинарайнь эрхим һайн бэлэдхэлтэй байһые гэршэлнэ, — гэжэ **ЮПИ агентство** тэмдэглэнэ. (ТАСС).

...АРХИС ХАРАА БОДОЛОО УЛАМ ШАНГАДХАНА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой ус...вай гол ёһонуудта зүришэ... политика —Латинн Аме... тушаа США-гай барим...лаг ээрхэг түримхэй по...тика ООН-ой штаб-байрада ...болоһон пресс-конференци ...рэ эрид шангаар шүүмжэ...лэ. Тус бүридөө Амери... түрмэ, шоронгуудта хо... гаран жэл һууһан, Пуэр...-Рикын дүрбэн патриот— ... Кольясо, Л. Леброн, Р. ...сель Миранда, И. Флорес ...шэд журналистнуудай ур... үгэ хэлэбэ.

...арибска бассейндэ, Ла... Америкэдэ США-гай ба...талан ябуулдаг ээрхэг ...римхэй политикын улам дэбэргэгдэһэндэ ехээр һанаата боложо байнабди гэжэ Кольясо мэдүүлнэ. Америкын шэнэ захиргаанай засаглажа эхилһэнһээ хойшо Латинн Америкын гүрэнүүд тушаа Вашингтоной баримталдаг хараа бодол бүри хархис түримхэй боложо байна. Американ империализм Түбэй Америкын хэдэ хэдэн гүрэнүүд худар, тусхайлан хэлэбэл, Сальвадор, Гватемала, Никарагуа худар, зэбсэгтэ дoff... доболголго сэхэ хэхэ һанаатай гэхээр шэнжэ үзэгдэнэ.

США-гай сэрэгүүд, мүн Америкын гүрэнүүдэй хоорондын зэбсэгтэ хүсэнүүд гэдэг тиимэ добтолон хамааралга хэжэ магад, — гэжэ Кольясо тэмдэглэнэ. Эшхэбтэр гутамшаг тэрэ зорилгоор, тусхайлан хэлэбэл, Доминиканска Республика худар добтолон орохын тула 1965 ондо Пуэрто-Рикын газар дайдые американ империализмын хэрэглэһыень һанабал, ойлгосотой болохо.

Түбэй Америкэ худар добтолон хамаарха түримхэй һанаашалгала «совет хамааралга» гэһэн худал хуурмаг баталамжаар далдалха гэһэн Вашингтоной засагаархидай һэдэлгэнүүдые Пуэрто-Рикын патриот эрид шангаар шүүмжэлбэ.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АША ТУҺАДА

ДЕЛИ. 1980 ондо эрхилһэн ажал ябуулга тухай гадаадын хэрэгүүдэй министерствын элидхэл Индиин парламентда тараагдаа. Советскэ Союзтай Индиин харилсаан энэ үе соо тон дүтын, хани барисаанай, тогтууритай байгаа гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Индидэ ерээд байха үедэнь баталагдаһан хэлсээнүүд СССР Инди хоёрой хоорондын харилсаае бүри ехээр батадхаха хэрэгтэ туһа хүргөө.

Индиин оксандахи байдал амгалан тайбан оршолгодо аюултай болоод байна. Ядерна зэбсэгэй ехэ ута олгогдожо байгаа Диего-Гарсия олтирог дээрэхи США-гай баазын үргэдхэгдэһэнһөө уламжалан улам һүжэржэ байһан шахардуу байдал эб найрамдалан хэрэгтэ аюул ушаруулна гэжэ элидхэл дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

США-гай правительство Индиин оксандахи «түргэн добтолго хэхэ хүсэнүүдээ» хэрэглэхэ түсэбүүдые хараалжа байна.

Амгалан тайбан, тогтууритай байдалда аюул тохёолдуулдаг гадаадын сэрэгүүдэй Индиин оксанда байлгые буруушаан, энэ нютагай бусад гүрэнүүдтэй хамта Индиин оксаниие амгалан хизаар болгохо тухай ООН-ой шиидхэбэриие дары дүүргэлтэ болгуулха гээд Инди оролдоно, — гэжэ документ дотор заагдана.

Сэрэгэй байдалда Пакистанай оруулагдажа байһантай дашарамдуулан, Индиин правительствын ехээр һанаата боложо байһаниинь документ дотор элирхэйлэгдэнэ. 1972 оной Симаска хэлсээнэй ёһоор, адли тэгшэ эрхэтэй, газар дайдынгаа бүрин бүтэн ба түгэс сүлөөтэй байлгые хүндэлһэнэй үндэһөөр Пакистантай харилсаагаа хоёр талаһаа заһаруулхые Инди хүсэнэ гэжэ элидхэл дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

ХУНТЫН ЗЭРЛИГ ХАРХИС ААШАНУУД

САН-ХОСЕ. Холбоото Штадуудай зүгһөө дэмжэгдэдэг Сальвадорой ба Гондурасай сэрэгшэдэй зэрлиг хархис аашанууд тухай, Гондурасай хилэ шадар байһан сальвадор зугадагшадые алаһан хюдаһан тухай шэнэ баримтанууд элитэ болоо. Сальвадорой арад зонтой һаналаа нэгэдэлгые залан толгойлхо Гондурасай комитедэй мэдээсэһэнэй ёһоор, хунтын 300 мүрдэгшэд ба Гондурасай 200 солдат 7 мянган зугадагшадые — үбгэд, эхэнэрнүүд ба үхибүүдые тамалһан, хюдаһан һурагтай. Зугадагшадые американ вертолёдууд дээрэһээ мүн лэ буудалан байна. Олон хүн алуулаа.

Таряашадай олоороо алуулха, тамалуулхын урда тээ хэдэн үдэрэй үеэр США-һаа Гондураста байдаг элшэн сайд Дж. Биннс лагериин районодо ерээд, тэндэ байһан Гондурасай ба Сальвадорой подразделенинүүдэй командирнуудтай уулзаһан байгаа гэжэ комитедэй мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

САН-ФРАНЦИСКО. Сан-Францискын олониитын, профсоюзна, шажанай эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Түбэй Америкын энэ ороной хэрэгүүдтэ США-гай улам ехээр хамааржа байһые буруушааһан жагсаал «Сальвадорһоо США гаража арилаг!» гэһэн уряатайгаар үнгэргөө. Сүлөөтэ байдалай түлөө сальвадор арадай тэмсэлые алалга хюдалгаар дараха һэдэлгэ гаргажа байгаа хархис засагта Америкын зүгһөө сэрэгэй дэмжэлгэ үзүүлхысэнь болюулха эрилтэ табина.

ЯДЕРНА ДАЙЕ САРАН ЗАЙСУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

ВАШИНГТОН. «Врачнууд ядерна дайе саран зайсуулхын түлөө» гэһэн уласхоорондын конференцидэ хабаадагшадай пресс-конференци эндэ болоо. Конференцидэ хабаадагшадай баталан абаһан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневтэ, США-гай президент Р. Рейгандэ хандалга, бүхы правительствануудай толгойлогшонорто, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида хандалга тэрээн дээрэ уншагдаба. Уласхоорондын хуралдаанда хабаадагшад дэлхэйн бүхы врачнуудта зорюулагдаһан хандалгые мүн лэ баталаа.

Хүнүүдэй элүүр энхэ байхын тула бидэнтэн хамта оролдодог таанадта ханданабди. Мэргэжэлэй талаар харюусалгын мэдэрэл ядерна зэбсэг хэрэглэлгын хойшолонгуудые зүбшэн хэлсэхын тула бидэниие эндэ суглуулаа. Ядерна дайн тэсэшэгүй хүшэр хойшолонгуудтай байха гэһэн тобшолол зайлашагүй хэхэ ёһотой болоообди.

Хэдэн зуугаад миллион хүнүүдтэ аюул тохёолдуулха ядерна зэбсэг тушаа хэншье хамаагүйгөөр хандаха эрхэгүй, — гэжэ хандалгые бэлдэгшэд тусхайлан тэмдэглэнэ. Дэлхэй дээрэ урда тээнь хэзээшье үзэгдөөгүй ехэ аюулые саран зайсуулхын тула юу хэхэ ёһотойгоо бидэнэр, врачнууд, ойлгонобди. Ядерна дайе зайсуулхын түлөө врачнуудай хүдэлөөс батадхалгада туһа хүргэхын тула өөһэдынгөө нүлөөн ба эрдэм мэргэжэл хэрэглэхыень бүхы врачнуудые конференцидэ хабаадагшад уряална.

Ядерна дайе саран болюулхын түлөө тэмсэгшэ элдэб үндэһэ яһатанай медигүүдэй ажал ябуулга тааруугаар эмхидхэн толгойлхо зорилготой уласхоорондын эмхи тогтоохые конференцидэ хабаадагшад шухалада тоолоно. Врачнууд ядерна дайе зайсуулха ябадалда онсо үүргэ дүүргэжэ болохо. Яахадааб гэхэдэ, эдэнэр үбшэнүүдтэй тэмсэхэ, үбшэнтэндэ туһа хүргэхэ, хүнэй ами наһые хамгаалха уялгатай байна бшуу. Врачнууд ядерна дайнай медицинскэ хойшолонгуудые мэдэдэг тусхай мэргэжэлтэй, национальна хилэнүүдээ дулдыдангүй, бусад оронуудай харьяата, адли ажал эрхилдэг хүнүүдтэй харилсаа холбоо хэжэ, уласхоорондын олониитэдэ мэдээсэл дамжуулжа шадаха ха юм гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Совет делегациин толгойлогшо академик Е. И. Чазов пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ядерна дайн ажабайдал хоёр зэсэшэгүй харша, хамта байжа шадахагүй юм гээд онсолон тэмдэглэбэ. Ядерна хосоролые уридшалан сараха, һэргылхэ шухала, тиигээгүй һаа—хүн түрэлтэн хосорхо болоно гэжэ бүхы хүнүүдтэ ойлгуулан мэдэрүүлхэ гээшэ бидэнэй арюун уялга мүн гэбэ.

Эндэ Америкэдэ ерээд байхадаа, элдэб шажанда шүтэдэг, обществын олон ондоо социальна бүлэглэлнүүдтэ хамаададаг хүнүүдһээ хэдэн зуугаад бэшэг ба телеграммануудые абааб. Тэдэ бүтэдын авторнууд манай хүдэлөөе һайшаана, зүб замаар ябшанат гэжэ мэдүүлнэ гэбэ.

СОЁЛОЙ hОНИН

ШЭНЭ НЭГЭДЭЛ

Хэжэнгын районой «Хэжэнгын гол» газетын дэргэдэ олониитые хабаадуулhан суглаан hаяхана болоо. Тэрээндэ газетын хүдэлмэрилэгшэдhөө гадна, хүдөө бэшэгшэд, багшанар хабаадалсаhан байна.

Дурсагдагша газетын дэргэдэ уран зохёолой нэгэдэл анха түрүүшынхиеэ байгуулагдажа, тус нэгэдэлын буряадай поэзиин эхи таталсагша, багша, сэрэгшэ Бато Базарович Базароной нэрэмжэтэ болгогдон, олониитын hанамжаар нэгэн дуугаар баталагдаба.

Тиин би энэ ушартай дашарамдуулан, ахамад уран зохёолшо Бато Базарович Базарондо зорюулжа, «Бэлигтэй хүбүүн түрөөлта» гэhэн шүлэгөө бэшээ hэм. Тэрэнээ «Буряад үнэн» газетын үргэн олон уншагшадай hонорто табиха зуураа, шэнэ нэгэдэлэй үмэнэhөө ниидэн гараhан түрүүшын «хараасгай» гэжэ сэгнэхэ дурам хүрэнэ.

Буряад уран зохёолой
Бурьяа булаг — эхин
дээр,
Харьяа мүнгэн Хэжэнгын
Нараяа угтан гүйhэншүү—
Булгяа жэнхэни долгито
Гулгаа шүлэгөө
гүрөөлтэ!

Хори, Хэжэнгын hургуулиин
Хонхын хурса аялгаар
Жэгүүртэ сагай хүүгэдтэ
Жэнхэн сургаал залгажа,
Эдир hайхан сэдьхэлдэнь
Эрдэмэй элшэ үгөөлтэ!
Дүрбэн жэлэй
гал соогуур
Нэрбэн оролон дайсадтай,

«Пост дээрэ» тэмсэжэ
Погоон хадаhан
шинельтэй—
Аянга сахилаа бай дээрэ
Аялгатажа бодоолта!
Ород поэзиин абдарhаа
Оршуулга хэжэ хоноходоо,

Хэблэлэй газарай таhагта
Хэлэнэй «hайрам»
хинахадаа—
Үндэhэн соёлой гуламта
Үргэдхэлсэн ерээлтэ!

Буурал үндэр hэбхеэнэй
Дууран hажаа хойморто,
Дүрбэн тээшээ булантай
Дүлин жаахан хара
гэртэ—
Бадаран носоо зула шэнги
Бэлигтэй хүбүүн түрөөлтэ!

Д. ДОРЖОГУТАБАЙ,
хүдөө бэшэгшэ.

ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

Суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө сценэ дээрэhээ дуу дуулажа, хатаржа, уран бэлигээ харуулхада, зохид лэ байдаг гээшэ. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр «Рассвет» гэhэн соёлой байшанда уран hайханай харалгада хабаадалсадаг авиационно заводой хүдэлмэришэд тоосоото концертээ табиhан байна.

«Рассвет» гэhэн соёлой байшангай дэргэдэ уран hайханай 20 коллектив хүдэлдэг. Тэдэнэй гурбаниинь арадай гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй юм. Эндэ хүдэлмэришэн залуушуул, студентнэр, техническэ мэргэжэл олгодог хотын училищинуудай hурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг гээшэ.

Олониитые гоё hайханда, искусствада дуратайгаар хүмүүжүүлхэдэ тааруу эрхэ байдал тогтоогдожо, заводой хүдэлмэришэдэй соёл болбосорол нилээд дээшэлээ юм гээд эндэ тэмдэглэлтэй.

Мүнөөшье ээлжээтэ харалгын үедэ зал соо hууухадаа, залуушуулай, ажалай ветерануудай буурашагүй hонирхолтойгоор ниитын ажабайдалда хабаададагые hайшаагаа бэлэйб. Гэхэ зуура, эдэмнай заводой цехүүдтэ, hургуулинуудта, сэрэгэй частьнуудта, шэфтээ абаhан колхоз, совхозуудта хүрэжэ, хүн зониие баясуулдаг габьяатай зон гээшэ.

Гоё hайханаар хубсалhан эрэшүүл, эхэнэрнүүдэй hүр жабхаланта хоор бүридхэжэ дуулахадань, хатарай ансамблиинхидай солбон солгёоноор хатархадань, баянистнуудай ба духовой оркестрнүүдэй хүгжэмэй зэдэлхэдэнь, ёhотойл искусствын талаар мэргэжэhэн хүнүүд эдэ гээшэ гэжэ hанамаар.

Олон зоной хабаадалгатайгаар харалга үнгэргэхэ гэhэн зорилго эндэ гүйсэд бэелүүлэгдэнэ гэжэ баталмаар.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хоор дуулана. 2. «Байкальские зори» гэhэн ансамбль сюитэ гүйсэдхэнэ.

П. БУРМАКИНАЙ
фототекст.

ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА

Залуу уран зохёолшодой XI конференцидэ хабаадалсажа, аха нүхэдэйнгөө зүбшэл заабари, hургаал боломоор hанамжа, дурадхал шагнаhан эхилэн бэшэгшэд Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай студентнэртэй уулзаба. Институдай актова зал соо хүн зон олоор суглараа. Ахамад уран зохёолшо Ч-Р. Намжилов уулзалга нээжэ, конференциин хүдэлмэри, уг зорилгонууд тухай хөөрэhэн, удаань залуу уран зохёолшодто үгэ үгэhэн байна.

Тэдэнэй дунда ондо ондоо мэргэжэлэй түлөөлэгшэд олон байгаа. Жэшээлхэдэ, журналистнар Александр Козин, Галина Базаржапова, Николай Угрюмов, ВЛКСМ-эй Загарайн райкомой инструктор Александр Анготкин, Түнхэнэй районой Жэмhэгэй соёлой байшангай уран hайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ Елена Цыбикжапова, СССР-эй Наукануудай академиин Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ Баяр Жигмытов, мүнород поэзиин бүлэгэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилэлсэhэн Баир Дугаров, бусадшье зохёохы хүдэлмэри тухайгаа тобшо тэдыгээр хөөрэжэ, уран шүлэгүүдээ уншаhан байна. Багшанарай институт дүүргэhэн Алексей Олоевой студент ябаhан хаhаяа hанан дурсан, Александр Козиной «Апрель», «Спортсмен нүхэртөө» гэhэн, Амарсана Улзытуевай богони бадагтай шүлэгүүдээ уншахадань, студентнэр нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

— Залуу үетэнэй урда зохёолнуудаа уншахада, сэдьхэлдэ аятай байдаг. Өөhэдөө залуу ха юмбибди, тиимэhээл бодолнууднай, мэдэрэлнайшье адлишуу байдаг гээшэ, — гэжэ Николай Угрюмов хөөрөө hэн.

Манай корр.

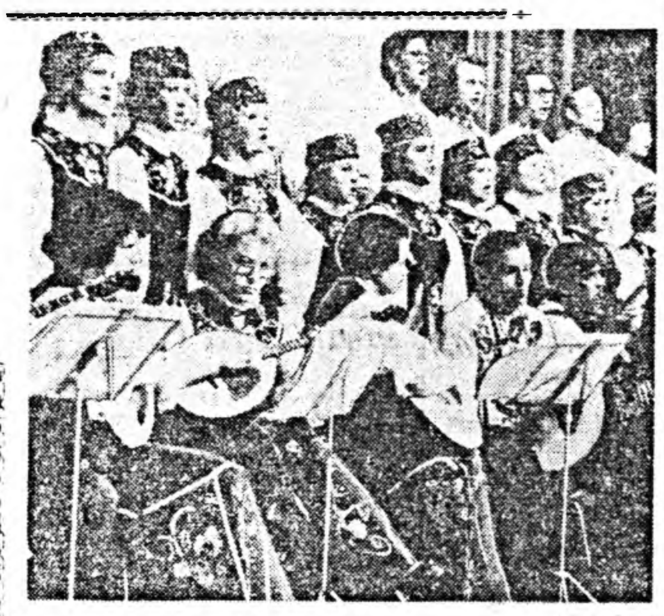

УРДАНАЙ ХОТЫН ШЭНЭ ШЭНЖЭ

Одер мүрэн дээрэ оршодог эртэ урданай Шведт хотын хүн зон Германиин Демократическа Республикын нефть буйлуулдаг промышленностиин түүхэ манай хотоhоо эхитэй юм гээд омогорхолтойгоор баталан хэлэдэг зантай. Энэнь алишье талаараа үндэhэтэй.

hая болотор Шведтые «тамхинай» ниислэл гэжэ нэрлэдэг hэн. Ушар юуб гэхэдэ, эндэ промышленностиин тон ганса hалбари — тамхи үйлэдбэрилгэ хүгжэнги hэн. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ Польшын хилэ шадархи юугээрээшье онсо тиимэ илгаа шэнжэгүй юрын лэ районно хото ГДР-эй индустриальна түбүүдэй нэгэн болотороо ургаа бшуу. Мүнөө республикын эгээл томо округуудай нэгэн болохо Франкфурт-на-Одере округой үгэдэг промышленна продукциин 10 шахуу процентые имагтал Шведтын предприятинууд үйлэдбэрилнэ. Хотын 50 шахуу мянган хүн зоной хахадhаань ехэнхинь эндэхи нефтехимическэ комбинадта хүдэлдэг юм. Энэл комбинадай түүхэтэй, ургалтатай Шведтын шэнэ шэнжэ. хурдан түргэн хүгжэлтэнь таhаршагүй нягта холбоотой.

Эндэл. Одер мүрэн дээрэ «Хани барисаан» гэжэ нефтепроводой нэгэ hалаа утын гаа замые түгэсхэдэг. Баруун Сибирьhээ хадын гол горхондол харьялан ерэжэ байгаа «хара алтанай» урасхалай ашаар «Шведт» гэжэ комбинат Германиин Демократическа Республикын химическэ промышленностиин гол предприятинуудай нэгэн боложо шадаа бшуу. Тэрэниие гэршэлhэн нэгэл баримта эндэ дурдая. Хэрбээ арбан жэлэй саада тээ комбинат оройдоол миллион хүрэхэгүй тонно нефть буйлуулдаг байгаа hаа, үнгэрhэн жэлдэ 10 миллион тонно нефть буйлуулаа.

Шведт хотын комбинадай буйлуулhан нефтепродуктнуудые тэрээнтэй нягта харилсаа холбоотойгоор хүдэлдэг азотно үтэгжүүлгэ, пластмасса, полиэфирнэ утаhа үйлэдбэрилдэг предприятинууд үргэнөөр хэрэглэдэг байна. Юрэдөөл, комбинадай продукци республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудта эльгээгдэдэг юм.

СЕПГ-эй X съездэ бэлэдхэлэй үедэ үргэнөөр дэлгэрhэн Германиин Демократическа Республикын ажалшадай социалис мүрысөөнэй эгээн манлайда «Шведт» комбинадай коллектив найдамтайгаар дабшана.

— 1980 оной туршада комбинадай ажалшад түсэбhөө гадуур 75 миллион маркын үнэ сэнтэй элдэб продукци үйлэдбэрилэн гаргаа юм, — гэжэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэ зуураа, комбинадай генеральна директорэй нэгэдэхи орлогшо Зигфрид Кипп мэдүүлбэ.

Хэрбээ үнгэрhэн жэлэй түсэбтэ даабари бэелүүлгэ хүнгэн бэшэ байжа, тиимэhээ коллективэй бүхы хэшээл оролдолго, эрмэлзэл, хүсэл элсүүлхэ хэрэгэй гараhые хараада абаха болоо hаа, энэ үрэ дүнгыень үндэр амжалта гэжэ сэгнэхээр. Үнгэрhэн жэлэй туршада үйлэдбэриин түрүүшүүл хэдэн арбаад шэнэ үүсхэл гаргаа, ажалай бүтээсэ, шанар дээшэлүүлхэ зорилгоор ашатай үрэтэй хэмжээ ябуулганууд хараалагдан бэелүүлэгдээ гэжэ нэмэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ 1982 он хүрэтэр хүтэлбэрилхы хүдэлмэриие нарижуулан hайжаруулhанай, зарим туhа багатай тушаалнуудые усадхаhанай ашаар комбинадта ажалладаг зоной тоое юрэнхы дээрэнь 2400 хүнөөр хороохо гэhэн шиидхэбэри абтаа.

— Нигэжэ сүлөөдэ гараhан хүдэлмэрилэгшэдөө ондоо газарта хэрэглэхэбди,— гэжэ генеральна директорэй орлогшо хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Ушар юуб гэхэдэ, нефть онсо нарин аргаар сэбэрлэн буйлуулха шэнэ хоёр түхеэрэлгэ комбинадтамнай бодхоогдожо байнхай. Тэндэл хүнүүд хэрэгтэй болонхой. Үйлэдбэриие уралан нарижуулhанай ашаар 1971 онhоо хойшо жэл бүри 200 шахуу хүн гол ажалhаа сүлөөлэгдэжэ, комбинадай шэнээр эмхидхэгдэhэн участогууд дээрэ табигдадаг hэн. Иимэ шиидхэбэри абахадаа, бидэ нэн түрүүн хүн зонтоёо хоорэлдэдэг, зүбшэлдэдэг байгаабди. Юуб гэхэдэ, социалис үйлэдбэриие уралан нарижуулхадаа, бидэ хүдэлмэришэ хүнэй аша туhые нэн түрүүн хараадаа абаха зэргэтэйбди. Тиимэл хадань манай хараалhан, үүсхэhэн бүхы хэмжээ ябуулгануудта ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадана, тэрэниинемнай дэмжэнэ бшуу. Уралан нарижуулагшадай ба ухаалан зохёогшодой хүдэлөөндэ хүдэлмэришэдэй олоороо хабаадалга тэдэнэй ухаан бодолой ургалтые, социалис үзэл сурталаар нэбтэрhые үшөө дахин гэршэлнэ. Үнэн дээрээ үйлэдбэриие нарижуулха зорилготой бүхы хэмжээ ябуулганууд тэдэнэй хүдэлмэриие орёо болгохоhоо гадна эрдэм мэдэсэеэ, шадабарияа, харюусалгаяа дээшэлүүлхэ тухай эрилтэ урдань табина бшуу. Тиибэшье hаань, дабтан хэлэхэм, манай хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүд энэ хэрэгтэ халуунаар хабаадажа үргэлжэлhөөр.

Үйлэдбэриие уралан нарижуулга ажалшадай hуудал байдалда сэхэ нүлөөлнэ гэжэ мартаха ёhогүйбди. Продукци бүтээн гаргалгын хэмжээнэй ургалта хадаа, жэшээлхэдэ, «хоёрдохи салин» гэжэ нэрлэгдэдэг, ажалшадые социальна болон соёлой талаhаа тэдхэлгын фондын нэмэхэ хэрэгтэ ашагтай байhаниинь арсашагүй. Тиигэжэ ажаллахада таатай зохид эрхэ байдал хангагдажа, салин хүлhэнэй бодото хэмжээн жэншэгүйгөөр ургана гээшэ.

Социалис экономическа хэмжээнэй комплексно программа бэелүүлхэ хэрэгтэ «Шведтын» химигүүд горитой хубитаяа оруулжа байдаг гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Предприятиин мэргэжэлтэд эрдэм-шэнжэлгынгээ бүхы хүдэлмэриие СССР-эй Наукануудай академиин институдуудтай, совет промышленна предприятинуудтай нягта харилсаа холбоотойгоор эрхилдэг юм. Шэнэ табан жэлэй туршада хамта хэгдэхэ шэнжэлгэнүүд үйлэдбэриин хүсэнүүдые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ, нөөсэ арга боломжонуудые ашаглаха зорилгодо шэглүүлэгдэхэ юм.

— Манай комбинадай химигүүдэй энэ үүсхэл оролдолго бусадшье предприятинуудай хүдэлмэридэ hайн жэшээ болоожо үгөө, — гэжэ хөөрөөнэйнгөө түгэсхэлдэ Зигфрид Кипп тэмдэглэбэ.— Мүнөө манай республикын бүхы завод болон фабрикануудта үйлэдбэриие уралан нарижуулха зорилготой хүдэлөөн үдэрhөө үдэртэ үргэджэжэ байнхай. Энээнэйл ашаар Германиин Демократическа Республикын экономикын саашанхи ургалта хангагдаха. промышленна хүтэжэлтэдэ hомологдоhон мүнгэ зөөри гүйсэд ашаглагдаха байна.

...Одер мүрэн дээрэхи урданай хотын шэнэ шэнжэтэй танилсаха үедөө нүхэр Зигфрид Киппэй хэлэhэн үгэнүүдые hанаандаа саг үргэлжэ оруулжа ябааб. Юуб гэхэдэ, социалис экономическа хамжаанай комплексно программые бэелүүлгын, үйлэдбэриие уралан нарижуулгын үрэ дүнгүүд алхам бүридэм эли бодо мэдэрэгдэдэг байгаа бшуу.

А. БУРДАНОВ,
ТАСС-ай корр.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ

БАЛТА ШЭДЭГШЭ ЮРИЙ СЕДЫХ

Июль hарын hүүлшын үдэр Москвагай Олимпиадада hаял 25 наhа хүрэжэ ябаhан Юрий Седых балта түрүүшынгээ шэдэлгэдэ 81 метр 80 сантиметр дүн харуулаа hэн. Энэ хадаа дэлхэйн шэнэ рекорд байгаа. Монреальда болоhон Олимпиин наадануудта алтан медальда хүртэhэн Седых удаан саг соо үндэр үрэ дүнгүүдые туйлангүй, эрхим түрүү спортсменүүдэй дунда хойгуур ябаhан байгаа. Тээд шухала сагай ерэхэдэ, тэрэ хүсэл зориг ехэтэй байhанаа харуулжа, дахинаа амжалта туйлаhан юм. Совет спортивна журналистнууд 1980 ондо тэрэниие оронойнгоо эрхим бэрхэ арбан атледэй тоодо оруулhан байгаа.

Олимпиин хоёр алтан медальда хүртэhэн спортсмен мүнөө эдэбхитэйгээр hорилго бэлэдхэл хэнэ. Киевскэ республиканска стадион дээрэ hорилго хэжэ байха үедэнь тэрээнтэй уулзабаб.

— Неделидээ зургаа дахин hорилго хэнэб, — гэжэ Юрий Седых хөөрэнэ. — Нэгэ hорилго хэхэ үедөө балта 50 гара дахин шэдэнэб. Ушарынь юуб гэхэдэ, туйлаhан амжалтаяа үлүүлхэ байhанаа ойлгонob. 83 метртэ балта шэдэхэ тухай бодомжолноб.

Тэрэнэй багша—олимпийскэ чемпион, педагогикын эрдэмэй кандидат Анатолий Бондарчук мүн лэ иимэ хүсэл эрмэлзэлтэй юм. А. Бондарчук 1972 ондо Мюнхендэ болоhон Олимпиин наадануудта балта шэдэлгээр илажа гараа hэн. Хэрбээ Монреальда hурагшынгаа илажа гарахадань, Бондарчук бронзо медальда хүртэжэ, хажуудань зогсоhон юм гэжэ хэлэхэдэ hонирхолтой. Тэрэнэй үшөө нэгэ hурагша Юрий Тамм Москвада болоhон наадануудта бронзо шанда хүртэбэ. Бондарчугай hургуулида hорилго бэлэдхэлые эрдэм наукын үндэhэ hуури дээрэ табиhанайнь ашаар балта шэдэгшэд хэдэн жэл удаагуур үндэр үрэ дүн харуулжа, амжалта, илалта туйлана. Москвада болохо наадануудай урда тээ Бондарчук иигэжэ мэдүүлээ hэн: «Алтан медальда хүртэхые бодомжолhон хүнүүд нэн түрүүн Юрий Седыхые булиха ёhотой. Тээд тэрэ 81 метрhээ сааша балта шэдэжэ шададаг гэжэ мэдэнэ ха юмта».

— Москвагай Олимпиадын дүүрэhэнэй hүүлээр би мүртэй амараагүйб, эршэеэ hулаарүүлангүй hорилго бэлэдхэл хэhэн байнаб, — гэжэ Седых хөөрэнэ. — Космонавтнуудай хэлсэдэгэй ёhоор, hорилго бэлэдхэлээ гэнтэ hуларуулжа болохогүй байна. Энэ үе соо олон мянган хүнүүдтэй уулзааб. Иимэ ехэ наадануудта хаишан гэжэ бэлдэхэдээ, илалта туйлаба гээшэбта, яагаад спорт эрхилжэ захалаа hэмта, танда хэн туhалнаб — гэхэ мэтэ асуудалнуудые hурана. Гэбэшье hорилгонууд тухайдаа нэгэшье үдэр мартанагүйб.

—Удаадахи дүрбэн жэлэй туршада ямар түсэбүүдтэйбта!

— Лос-Анджелеста болохо наадануудта бэлдэжэ эхилээбди. Эгээлэй юрын мүрысөөнүүдтэ бии байhанаа гаргахагүйе оролдохобди. Энэ жэлдэ дүрэ шадабаряа hайжаруулгада, хүсэ шадалаа дээшэлүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулхабди. Удаадахи Олимпиадада бэлдэхэ үедөө 1982 оной Европын чемпионадта хабаадажа, түрүүшын ехэ шалгалта бариха байнабди.

—Юрэдөөл, Седых хэээ бүхы хүсөөрөө мүрысэжэ орохо гэ..эб гэжэ бусад спортсменүүд таахые оролдонод.

—Тиигэжэ болохогүй. Хэн нэгэнэй рекорд тогтоохыень багсаамжалхаhаа муу юумэн спортдо байхагүй. Бэрхэ спортсмен өөрынгөө үрэ дүн тухай бодомжолхо зэргэтэй. Жэшээнь, би хэнэишье амжалтаhаа тунхаридаггүйб.

—Таниие ехэ сагаа научна хүдэлмэридэ зорюулдаг гэжэ мэдэхэб. Энэ ушар hорилго бэлдэлгэдэтнай нүлөөлдэггүй гээшэ гү!

—Үгы ааб даа. Би Киевскэ гүрэнэй физкультурын институдай аспирант хүм. Анатолий Бондарчук хүдэлмэриемни хүтэлбэрилдэг. «Балта шэдэгшэдэй хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ арганууд» гэhэн темэ кандидатска диссертациимни темэ болоно.

—Гэр бүлэдөө анхаралаа хандуулха сүлөө туха үлэнэ гээшэ гү!

—Багахан саг үлэдэг. Басагамнай гурбатай. Гол түлэб hамгамни—минии түрүүшын туhалагша, басагаяа хүмүүжүүлнэ. Хэрбээ зөб эгүйгөөр ажаhуудаг hаа, hорилго бэлэдхэл хэхэ сүлөө туха хаанаhаа олдоо hэм даа. Сүлөө сагай олдоходол, машинаараа городой заха гарадагбди. Ой соогуур гү, али Днепр мүрэнэй эрье дээгүүр сэнгэжэ амарха гээшэ ёhоор лэ. Үбэлдөө бүришье гоё...

Юрий Седыхэй балта шэдэлгын дүхэриг руу ороходонь, би стадионhоо гаража ошобоб. 110 килограмм шэгнүүртэй баатарай балтаяа hэжэн, бушуу түргөөр эрьелдэхыень харахада, атаархамаар байгаа hэн. 1984 ондо Лос-Анджелеста илалта туйлахые hанаашалhан хүн нэн түрүүн Киевтэ ажаhуудаг олимпийскэ хоёр дахин чемпион Юрий Седыхые булиха ёhотой гээд хэлэжэ болоно.

Игорь ЗАСЕДА,
АПН-эй корр.

ТОБШОХОНООР

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Урилдаагаар дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мартын 28-да Мадридта эхилхэнь. Түрүүшынхеэ үнгэргэгдэхэеэ байhан энэ мүрысөөндэ хабаадахаяа ороноймнай суглуулагдамал команда Болгарида hуралсал hорилго хэhэн байгаа. Нёдондо жэл 3 мянган метрэй урилдаанда СССР-эй чемпионка болоhон Буряадай багшанарай институдай студентка, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Нездиякова энээндэ хабаадаха юм.

* * *

«Локомотив» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда хүнгэн атлетикээр бүхэсоюзна мүрысөөн Донецк хотодо болобо. Манай республикын түлөөлэгшэ спортын мастер Виктор Трунев 3 мянган метртэ урилдахадаа, 8.31 минута саг харуулжа, табадахи hуури эзэлhэн байна.

САНА. «Холын Хойто зүгэй hайндэр» гэhэн саншалта наадан Мурманск хотодо эхилбэ. Манай республикын бэрхэ санашад спортын мастер Валерий Мироманов («Забайкалец»), мастерта кандидат Вячеслав Романов («Труд») энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадажа байна.

ШАТАР. hурагшадай дунда шатараар РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн хабарай амаралтын үедэ Челябинск хотодо болножо байна. Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоны мүрысөөндэ амжалта туйлаhан манай республикын эдир шатаршад Руслан Эрхитуев, Юрий Барнаков эндэ хаба шадалаа туршана.

СПАРТАКИАДА. Тусхай дунда hургуулинуудай командануудай дунда комплексно спартакиада үнгэргэгдэжэ байна. Спортын арбаад зүйл тэрэнэй программада ороно.

Баскетбол хадаа программын гурбадахи зүйл болоно. Эндэ хүбүүдэй дундаhаа холхеэ холбооной электротехникумэй hурагшад илалта туйлаа. Басагад соохоо кооперативна техникумэй түлөөлэгшэд нэгэдэхи hуури эзэлбэ.

Волейболоор мүрысөөнүүд эхилбэ. Хүбүүд соохоо түмэр замай техникумэй команда механо-технологическа техникумэй, холхеэ холбооной электротехникумэй hурагшадые тус тустань 2 : 1 тоотойгоор шүүгээд, спартакиадада түрүү hуури эзэлжэ ябана. Кооперативна техникумэй басагад мүн лэ хоёр илалта туйлаад, спартакиадада эрхимлэжэ ябана.

ВОЛЕЙБОЛ. Эхэнэрнүүдэй дунда волейболоор республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн БМДК-гай спортзал соо болножо байна. Энэ мүрысөөндэ Захааминай хүүгэдэй спортын hургуулиин hурагшад илангаяа hайнаар наадана. Тэдэ «Урожайн», «Буревестнигэй», «Забайкалецай» командануудые 3 : 0 тоотойгоор илажа, дүн хамта дүрбэн очкотой болоод, түрүүлжэ ябана. «Спартагай» түлөөлэгшэд — «Урожайе», «Трудовые резервы» «Забайкалецые» 3 : 0 тоотойгоор шүүhэн байгаа. Хоёрдохи hуурида гарахын түлөө илангаяа шанга тэмсэл болоно. Гурбан команда, тусхайлбал, «Трудовые резервы», «Забайкалец» болон «Спартак» адли очкотой болонхой.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» мартын 21-дэ үнгэргэгдэhэн 12-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-hөө 6-ень тааха спортлото»: 913.597 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (68 карточка) таагшад —810 түхэриг, дүрбэн номер (2150 карточка) тааhан хүнүүд — 38 түхэриг, гурбан номер (34322 карточка) тааhан хүнүүд 4 түхэриг абаха байна.

«36-hаа 5-ень тааха спортлото»: 2.886087 билет ороо. Табан номер (5 карточка) тааhан хүнүүд—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1571 карточка) таагшад —171 түхэриг, гурбан номер (60745 карточка) тааhан хүнүүд 9 түхэриг абаха.

Арбан хоёрдохи тиражай шүүбэринүүд апрелиин 1-hээ майн 1 болотор түлэгдэхэ. (ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Ниитын ехэ хүсэн» — түрүү бэшэг. Нуга, сабшалангай, таряалангай үрэжэл hайжаруулха габшагай хоёр hара. «Гектар бүхэниие үрэжэлтэй болгохо» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай hүүлэй шэнэ hонин.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Партиин шиидхэбэринүүдые дүүргэхэбди» — Л. Потаповай статья. «Районно газетын эдэбхитэд» — Прибайкалида болоhон рабселькорнуудай слёдhоо. «Правда Бурятии» газетын хиналта доро» — ажалшадай бэшэгүүдтэ харюунууд.

Гурбадахи хуудаhанда. «Анголын арадай hайндэр» — ТАСС-ай материал. Мүнөөдэр театрай уласхоорондын үдэр. «Үндэр мэдэрэлэй сэдэр» — Т. Волынцевагай статья. «Республикын театрнуудта» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Хилын сагнаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. hамар олзоборилгын асуудалнууд. «Забайкалиин хүшын hамар» — Н. Хитрихеевэй статья. «Гал түймэр hэргылхын түлөө» — А. Зубаревай корреспонденци. «Ондатрануудай юундэ үсөөрөө?» — А. Карташевэй статья. Мэдээсэлнүүд, сонсохолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

ТЕАТРАЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05— «Подпольный обком действует» — уран hайханай телефильм. (4 дэхи сери) «Ковельскэ зангилаа». 11.25—«Арадай аялганууд». 11.40—«Алтан шайба» клубай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнүүд. 12.25 — Шэнэ hонин. 17.45—«Расмус бродяга» — уран hайханай фильмын 2-дохи сери. 19.00 — Анголын илалтын hайндэртэ. Анголын Арадай Республикын национальна ансамблиин концерт. 19.35—«Светлячок». 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00—«Сагhаа нэгэ часаар урид» —1981 оной январиин 1-hээ СССР-эй дэбисхэр дээрэ сагые тоолохо шэнэ гурим тухай.

Улаан-Үдэ. 20.15—«Уласхоорондын шэнжэлэл». (буряадаар). 20.30—«Байгал»—мэдээсэлэй программа. 21.10—«Бурятия-81» — гэhэн программа (буряадаар).

Москва. 22.00 — «Время». 22.35—«Дуун-81». Түгэсхэлдэнь: «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 15.25—Дамжуулгын программа. 15.30—Шэнэ hонин. 15.50—«Экран» нэгэдэлэй баримтата фильмүүдэй согсолбори. 16.25—«Москва ба москвагайхид». 16.55 —«ВАЗ: үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр»—баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.45—«Зүүн Сибирь» — киножурнал. 18.00—«Арадаймнай аман зохёолой баялиг». 18.30— «Неаполитан дуунууд» — фильм-концерт. 19.00 — «Улаан-Үдэ: мүнөөдэр ба үглөөдэр». Горгүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ С. М. Манзанова дамжуулгада хабаадаха. 19.30 Мультфильмнүүд.

УНШАГША hОНИРХОХО БАЙХАТ

hОНИРХОЛТОЙ ВЫСТАВКЭ

Ульяновск хотодо нэгэдэ... выставкэ нумизмадууд бол... түүхэшэдэй анхаралые абаа... лэ татаба. Энэнэшье гайхал... бэшэ. Ушарынь гэхэдэ, hүү... жэлнүүдтэ областиин газ... сайдай дээрэhээ олдоhон ч... мэнүүд энээ табигдаhан бай... гаа бшуу.

Жэшээнь, бишыхан боон... харагшадай анхарал тата... Үнгэрэгшэ намар олдоhон... бишыхан боошхо соо XVII-... XIX зуун жэлнүүдэй ... табан мүнгэнэй зэд хашар... хэгээhэн байгаа бшуу. ... олдошо энээн соо бай... Хоёр килограммhаа үлүү ... нүүртэй 4320 хашарhан ... рэн сооhоо абтаа. Ульяновс... хотын хоёр хүн городой ... хаар сэнгэжэ ябатараа, Б... го мүрэнэй эрьедэхи Хуш... Майна тосхон шэаар шэр... тогоо оложорхибо. Тэрэ... соонь 3115 зэд хашарhан ба... гаа.

IX—XIII зуун жэлнүүдтэ ... тэ урдын Русьтай арабууд... худалдаа наймаанда хэрэг... дэдэг байhан араб мүнгэн ... хемүүд, Петр I хүтэлбэрша... үе сагай мүнгэн хашарhан ... ставкэдэ орогшодые hон... хуулна. hүүлшынхинь ... нэй нэгэ мүнгэнhөө бага... хэмжээтэй, сонзод гэhэн ... хэлтэй тон хүнгэхэн ... Петр I үеын 1300 хаша... мүнгэн оройдоол 300 гр... татана.

Гэбэшье районой түб Тере... гэдэ олдоhон зүйл эгээл ... тэ шухаг юм. Баригдажа ба... гаа гэрэй hуурихаа hураг... 400 гаран мүнгэн түхэриг ... лон полтиннигүүдые ... Эдэнь 200 гаран жэлэй ... тээ Россида, Испанида, Фр... цида бүтээгдэhэн байна.

350 МИЛЛИОН ЖЭЛЭЙ ҮЕЫН...

Геологууд Баренцын ба... Чешскэ хушууный эрьедэ ... талга хэхэдээ, Девонско ... гай ургамалай аржагар ... хээнүүдтэй хабтагар ... плиткэ олдоhон байна.

— Энэ хадаа hүүлэн тон h... нирхолтой зүйл болоно, ... гэжэ геолого-минералогиче... эрдэмэй доктор Г. Чернов ... лэбэ. — 83 сантиметр ... хахад метр үргэнтэй энэ ... та онсо hонин хэмжээтэй ... на. Мүнөө болотор олдо... шимэрхүү юумэнэй хэмж... зурүулай хайрсагhаа үлүү ... онсогүй hэн.

350 миллион жэлэй үеын ... өөрсэ шухаг фото-зураг ... ургамалай эшэ харлин ... дана. Бишыхан гонзогор ... шаhанай түхэл дүрсые ... моор. Донбассата, Кольско ... хад арал дээрэ олдоhон ... хүү юумэнүүдтэй, мүн ... вегидэ, Хойто Канадада, ... то Америкэдэ олдоhон ... нүүртэй зоэнь аали байна ... жэ баб дээрэхи шэнжэл... харуулаа. Бүри эртэ урда ... та хуурай газарай сагай ... рил хаа хаанагүй шахуу ... лирхуу байгаа гэж... гэршэлнэ.

Шэнжэлхын тулэ элитэ... ехэнхи хубинь Москвагай ... верситэтэ дамжуулагдаа... тэбэ. Нүгөөэ хубинь Ар... гельска хизаар ороноо ... жэлгын музейдэ табигдаа.

САГААН АИСТЫН НЮУ...

Сагаан аистын намарай ... багта Кубья гэжэ гор... ниидэжэ ерэхэдэнь, ... бэлдэхээр хайа ерэбэ ха ... нютагай хүн зон тоолодог ... на. hаяаи хүйтэржэ, ... орохонь гэжэ ойлгодог юм.

Сагаан аист ого хүрэ... гүй энэ голой эрьедэ дүрб... хи жэлээ үбэлжэхэнь. ... ольбо унахын урда тээ ... ерэжэ, үбэлжэдэг байна. ... шубуун горхон сооhоо эдэ... догшье hаа, нютагай хүн... үгэhэн хоолhоо арсада... Тиигэжэ аист шубуун хү... hөөшье, саhанhаашье ...

Сагаан аистын Эстонидо ... жэлгэ хоморой ушар юм. Юр... хыдөө, эдэ шубууд намар ... лоходо эндээ Хойто Аф... руу нүүжэ ошодог заншал... Мэргэжэлтэд аистын хой... адагланга хэнэ: шубуун ... наhаа Эстони руу ниид... ерэнэб, юундэ хойто ... үбэлжэхые шэлэбэ гээшэб ... жэ эдэнэр элирүүлхые хүс... бшуу.

ЭРТЭ УРДА САГАЙ ШУБУУН

Японой палеонтологууд ... урда сагай шубуунай ... шэнги хатуу болошоhон ... олобо. Эдэнэй hанамжын ёh... тэрэ шубуун эрдэм ... үшөө мэдээжэ бэшэ байна. ... метр үндэртэй, мүнөөнэй ... гвиндэл адлирхуу түхэл ... сэтэй шубуун 20 миллион ... лэй урда тээ газар дээрэ ... дарhан байгаа. Энэ шу... ниидэжэ шададаггүйшье ... hайнаар ябидаг, тамаржа ... дадаг байгаа ха. Иимэ түр... жэгүүртэ шубууд мүнө... пеликануудта адлирхуу ... япон мэргэжэлтэд тоол...

Японой палеонтологууд ... ба гаран жэлэй турша ... ороной элдэб районуудаар ... тэ урда сагай шубуудай ... мүүжашаhан бэеын ... нүүдые суглуулхадаа, ... янзын юумэ олоhон бай... (ТАСС)

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора— 2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат— 2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-002385. Заказ № 72. Индекс 50...